

KOSE GÜMNAASIUMI ÕPPEKAVA

Kehtestatud direktori 31.08.2019. a käskkirjaga nr 1-3/43
Jõustub 01.09.2019. a

SISUKORD

1. Üldsätted	3
2. Kooli väärtused ja eripära, õppe- ja kasvatusesmärgid	3
3. Pädevused	4
4. Õppe- ja kasvatuspõhimõtted põhikoolis ja gümnaasiumis.....	13
5. Õppekorraldus.....	13
6. Tunnijaotusplaan põhikoolis õppeaineti ja klassiti	15
7. Tunnijaotusplaan gümnaasiumis	16
8. Kursused ja nende jagunemine klassiti gümnaasiumis.....	21
9. Läbivad teemad ja nende käsitlemise põhimõtted põhikoolis ja gümnaasiumis.....	29
10. Lõimingu põhimõtted põhikoolis ja gümnaasiumis	39
11. III kooliastme loovtöö temaatika valik, juhendamine, töö koostamise ja hindamise korraldus.....	40
12. Õpilasuurimuse või praktilise töö korraldus ja hindamine	43
13. Kooli õppekava välise õppimise või tegevuse arvestamine koolis õpetatava osana...46	
14. Hindamise korraldus põhikoolis ja gümnaasiumis	47
15. Järelevastamise ja järeltööde sooritamise kord	53
16. Põhikooli lõpetamine	55
17. Gümnaasiumi lõpetamine.....	55
18. Õpilaste ja vanemate teavitamise ja nõustamise korraldus	57
19. Õpilaste juhendamise ja hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse ja õppe korraldamise põhimõtted põhikoolis	58
20. Individuaalse õppekava koostamine või muu tugisüsteemi määramine.....	61
21. Karjääriteenuste korraldus põhikoolis ja gümnaasiumis	63
22. Õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted	64
23. Kooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord.....	65

KOSE GÜMNAASIUM

Kose Gümnaasiumi õppekava kehtestatakse kooli õppenõukogu otsuse alusel direktori käskkirjaga.

1. ÜLDSÄTTED

Kose Gümnaasiumi (edaspidi „Kooli“) õppekava on kehtestatud „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse“ § 17 lg 2, Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riikliku õppekava“ § 24 lg 4 ja Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 2 „Gümnaasiumi riikliku õppekava“ § 19 lg 4 alusel.

Kooli õppekava on kehtestatud ühe tervikdokumendina põhikoolile ja gümnaasiumile ning koosneb õppekava üldosast ja ainekavadest.

2. KOOLI VÄÄRTUSED JA ERIPÄRA, ÕPPE- JA KASVATUSEESMÄRGID

2.1 Kose Gümnaasiumi väärtused

Kose Gümnaasiumi põhiväärtused on järgmised:

- sallivus ja kiusamisest vaba õppekeskkond – peame väärtuseks tolerantset ja võrdset suhtumist õpilaste seas. Kose Gümnaasiumis koheldakse kõiki eelarvamusteta, õiglaselt ja võrdõiguslikult, austades inimese eneseväärikust ja isikupära. Teeme kõik selleks, et vältida koolis vägivalda ja kiusamist;
- tervislik elu- ja mõtteviis – väärtustame füüsilise ja vaimse keha tervislikku funktsioneerimist tervisliku eluviisi kaudu, luues eelduse headele mõtetele. Kose Gümnaasiumi õpilane on haritud, terve, mõtte- ja tundevoimeline, erksa sotsiaalse närviga noor inimene, kelles peab olema tasakaal hinge, mõistuse ja keha vahel;
- julgus, enesekindlus ja ausus – väärtustame õpilastes julgust öelda ja mõelda, enesekindlat

- ja ausat ellusuhtumist endasse ja teistesse;
- kultuuri hoidmine ja säilitamine – väärtustame teed uute teadmiste ja arengu juurde, austades oma kultuuripärandit ja seistes selle säilimise eest.

2.2 Eripära

Kose gümnaasium on kogukonnakool, mille muudavad omanäoliseks selles töötavad enam kui 20 kooli vilistlast, mistõttu võib seda pidada kogukonna vaimu kasvulavaks.

Kose gümnaasium panustab õpilase individuaalse arengu suunamisse. Alates kolmandast kooliastmest jaotatakse õpilased kõigis lõpueksamiainetes tasemerühmadesse luues nii õpilastele vajalik, piisav ja märkamist tagav õpikeskkond ja areng. Tasemerühmades õppimine jätkub ka gümnaasiumiastmes, et õpilane saaks riigieksamite edukaks sooritamiseks parima toe.

Kool kannab endaga kaasas mitmeid pikaajalisi traditsioone spordi, koorilaulu ja rahvatantsu näol. Lisaks õppetööle toetab Kose gümnaasium huviharidust, tehes tugevat koostööd keskusel asuvate huvikoolidega (kunsti-, muusika- ja spordikool).

2.3 Kooli õppe- ja kasvatusesmärgid

Kose gümnaasiumi eesmärgiks on luua tingimused tervete, haritud, kultuursete, eetiliste väärtushinnangutega läbilöögivõimeliste ja õnnelike noorte inimeste kujunemiseks. Lõpetades kooli on õpilane saavutanud riiklikes õppekavades esitatud õpitulemused. Temast on kujunenud maailmakodanik, jäädes samal ajal tunnustama ja austama Eesti ja kodukandi kultuuri ning ta on avatud elukestvaks õppeks.

Kool toetab iga õpilase individuaalset arengut suunates õpilast ennast analüüsima ja oma tugevusi hindama. Kool kujundab õpilasi, kes oskavad seada omale realistlikke eesmärke ning julgustatakse seatud eesmärke saavutama.

Kose gümnaasiumi eesmärgiks on toetada õpetajate professionaalset arengut ning võimaldada neil rakendada omandatud oskusi parimal viisil tagades selleks vajalikud tingimused. Kooli eesmärk on olla heaks koostööpartneriks koolipidajale ja teistele koostööpartneritele.

3. PÄDEVUSED

3.1 Aineülised pädevused

Kose gümnaasiumis lähtutakse õpetamisel riiklikus õppekavas määratletud kaheksast üldpädevusest:

- kultuuri- ja väärtuspädevus;
- sotsiaalne ja kodanikupädevus;
- enesemääratluspädevus;
- õpipädevus;
- suhtluspädevus;
- matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus;

- ettevõtlikkuspädevus;
- digipädevus.

Üld- ja valdkonnapädevused kujunevad kõigi õppeainete kaudu. Üldpädevuste kujundamine toimub peamiselt meetodite valiku kaudu ning ainevaldkonna kirjeldustes esitatud viisil. Valdkonnapädevused realiseeruvad õpitulemuste saavutamisel. Õpitulemuste saavutamine ning meetodite valik vastavalt õpitulemustele on detailsemalt kirjeldatud õpetajate töökavades.

Kogu tegevus koolis on korraldatud üldpädevuste kontekstis, sh õpetuse kavandamine, mõtestamine, läbiviimine ja tagasisidestamine. Ka õppetunnivälises tegevuses ja kooli ürituste korraldamisel lähtutakse üldpädevustest, mis aitab paigutada koolis tehtavad tegevused laiemasse konteksti.

Üldpädevuse kujunemist jälgitakse tagasisidestamise kaudu õpilastega peetaval arenguevestlusel, millele eelneb õpilase eneseanalüüs ja õpetajapoolne analüütiline tagasiside, mille põhjal peetakse üks kord õppeaasta jooksul arenguevestlus.

3.2 Kooli traditsioonilised üritused

Kose gümnaasium lähtub ülekooliliste ning koolidevaheliste projektide ja sündmuste kavandamisel kooli traditsioonidest ja läbivatest teemadest, olles samas avatud uuendustele. Kooli traditsioonilised üritused aitavad kujundada üldpädevusi ning mitmekesistavad õppekeskkonda.

Traditsioonilised ülekoolilised sündmused on:

- 1. septembri aktused;
- Eesti Vabariigi aastapäeva aktus;
- õpetajatepäeva tähistamine;
- rebastepidu;
- viimase koolikella tähistamised põhikooli ja gümnaasiumi lõpuklassidele;
- õppeaasta lõpuaktused;
- õpilaskonverentsid;
- loodusnädal;
- terviseedendust toetavad üritused – praktilised liiklusõpped, spordipäevad, rahvastepallivõistlused, korvpallivõistlused, tervisenädal, ujumisenädal, leivapäev, jalgrattaloo koolitus;
- loodusnädal;
- võõrkeelte nädal;
- emakeele nädal;
- üldkogunemised;
- kalendritähtpäevade tähistamine;
- algklasside õhtulugemised;
- jõulunädal;
- ainealastel olümpiaadidel ja võistlustel osalemised;
- teatrite külastused;
- töövarjupäev;

- kooli sünnipäeva tähistamine;
- mälumängu turniir;
- koostöö sõpruskooliga Soomes.

Traditsioonilised koolidevahelised projektid, millest õpilased osa võtavad on:

- maakondlikud lauluvõistlused;
- laulu- ja tantsupidu;
- spordivõistlused;
- aineolümpiaadid ja –konkursid;
- õpilasvahetus.

3.3 Rõhuasetused koolitöötajate tegevustes, mis on suunatud üldpädevuste kujundamisele

Kultuuri- ja väärtuspädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- alusväärtused on igapäevaselt kõigile kättesaadavad, neid järgitakse tegevuste kavandamisel ning erinevaid töövorme kasutades;
- õpetajad arutavad tundides õpilastele eakohaselt päevakajalisi sündmusi või ühiskonnas ja maailmas esiplaanil olevaid aktuaalseid küsimusi. Arutelusid läbi viies käsitleb õpetaja sündmuse, nähtuse või seisukoha erinevaid tahke. Õpilastes kujundatakse teadmist, et igal nähtusel on mitu põhjendust, igal sündmusel võib olla mitu tõlgendust ja arvamuste paljusus on igati aktsepteeritav;
- teiste loomingut tuleb väärtustada ning seetõttu tuleb vältida plagiaati kirjalike tööde koostamisel.

Sotsiaalse- ja kodanikupädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- vastutustunde kujundamine toimub koolis eelkõige kokkulepete sõlmimise ja kokkulepetest kinnipidamise jälgimise teel. Oluline roll on selle juures õpetajatel asjakohases suhtlemises ja kannatlikkusel asju läbi rääkida ning järjekindluses kokkulepetest kinnipidamist jälgida;
- demokraatliku mõtteviisi kujundamine õpilastes toimub igapäevase õppe- ja kasvatusprotsessi korralduse kaudu;
- õpilasi käsitletakse õppeprotsessis partneritena;
- kehtestatud reeglite järgmisel näitavad õpetajad õpilastele ise eeskuju;
- eraldi tähelepanu pööratakse kõikides õppeainetes õpilaste koostööoskuste arendamisel meeskonnas töötamisel.

Enesemääratluspädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- õpilastega läbiviidavad arenguvestlused põhinevad õpilaste eneseanalüüsil;
- õpilaste poolt koostatud kirjalikud tööd sisaldavad kirjalikku tagasisidet soorituse tugevuste ja nõrkuste kohta. Tagasisidet võib saada eelnevalt teadaolevate kindlate kriteeriumide põhjal õpetajalt, kaaslastelt või ka eneseanalüüsi korras.

Õpipädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- kõikides õppeainetes keskendutakse ühe olulisema õpipädevuse komponendi, funktsionaalse lugemisoskuse arendamisele. Eelkõige kujundatakse õpilastel oskusi leida informatsiooni teatmeteostest ja internetist;
- õpiraskuste esinemisel koostatakse esmase õpiabimeetmena õpilase ja õpetaja koostöös õpilasele kirjalik individuaalne arenguplaan raskustest ülesaamiseks.

Suhtluspädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- eraldi tähelepanu pööratakse õpilaste esinemisalase pädevuse kujunemisele;
- õpilastes kujundatakse oskus anda kaasõpilastele kirjalikku ja suulist tagasisidet. Tagasiside andmine toimub õpetaja juhendamisel, mille käigus järgitakse konstruktiivse tagasiside andmise reegleid.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalase pädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- kõikides ainetes pööratakse tähelepanu matemaatiliste esitusviiside (näiteks diagrammid) kasutamisele oma aines ja statistilise andmetöötluse erinevatele meetoditele;
- pööratakse tähelepanu õppeaines sisemiste seoste nägemisele ja esiletoomisele;
- suunatakse ja õpetatakse õpilasi kasutama tehnoloogilisi abivahendeid ning ollakse kursis ainealaste uute tehnoloogiatega.

Ettevõtlikkuspädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- tundides kasutatakse kogemusõppel põhinevaid aktiivõppe meetodeid, mis võimaldavad simuleeritud olukordades ennast proovile panna ja õpitud teadmisi ja oskusi rakendada.
- tunnivälised üritused kavandatakse projektipõhisena, kuhu kaastakse õpilased ning järgitakse kõiki projektijuhtimise reegleid.

Digipädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- kõiki õpilasi koolitatakse, et olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti, järgida digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus;
- õpetatakse leidma ja säilitama digivahendite abil infot ning hindama selle asjakohasust ja usaldusväärsust;
- suunatakse õpilasi osalema digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel.

3.4 Kooliastmepädevused ja nende seos üldpädevustega

3.4.1 Kultuuri- ja väärtuspädevuse seos kooliastmeti taotletavate pädevustega

I kooliaste

- peab lugu oma perekonnast, klassist ja koolist; on viisakas, täidab lubadusi; teab, et kedagi ei tohi naeruvääristada, kiusata ega narrida; oskab kaaslast kuulata, teda tunnustada;
- teab oma rahvuslikku kuuluvust ning suhtub oma rahvusesse lugupidavalt;
- käitub loodust hoidvalt;
- austab oma kodupaika, kodumaad ja Eesti riiki, tunneb selle sümboleid ning täidab nendega seostuvaid käitumisreegleid;
- oskab ilu märgata ja hinnata; hindab loovust ning tunneb rõõmu liikumisest, loovast eneseväljendusest ja tegevusest.

II kooliaste

- hindab harmoonilisi inimsuhteid, mõistab oma rolli pereliikmena, sõbrana, kaaslasena ja õpilasena;
- väärtustab oma rahvust ja kultuuri teiste rahvuste ning kultuuride seas, suhtub inimestesse eelarvamusteta, tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi ning mõistab kompromisside vajalikkust;
- tunnetab end oma riigi kodanikuna ning järgib ühiselu norme;
- väärtustab kunstiloomingut ning suudab end kunstivahendite abil väljendada;
- väärtustab säästvat eluviisi, oskab esitada loodusteaduslikke küsimusi ja hankida loodusteaduslikku teavet, oskab looduses käituda, huvitub loodusest ja looduse uurimisest.

III kooliaste

- tunneb üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires;
- tunneb ja austab oma keelt ja kultuuri ning aitab kaasa eesti keele ja kultuuri säilimisele ja arengule. Omab ettekujutust ja teadmisi maailma eri rahvaste kultuuridest, suhtub teistest rahvustest inimestesse eelarvamustevabalt ja lugupidavalt;
- mõistab inimese ja keskkonna seoseid, suhtub vastutustundlikult elukeskkonda ning elab ja tegutseb loodust ja keskkonda säästes;
- suudab väljendada ennast loominguliselt, peab lugu kunstist ja kultuuripärandist

Gümnaasium

- suudab hinnata inimsuhteid ja tegevusi üldkehtivate moraalinormide ja eetika seisukohast;
- oskab tajuda, analüüsida ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, loodusega, oma ja teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga ning nüüdiskultuuri sündmustega;
- oskab väärtustada kunsti ja loomingut ning kujundada ilumeelt;
- oskab hinnata üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustada inimlikku, kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust;
- suudab teadvustada oma väärtushinnanguid ja arvestada nendega otsuste langetamisel;
- on salliv ja koostööaldis ning panustab ühiste eesmärkide saavutamisse.

3.4.2 Sotsiaalne ja kodanikupädevuse seos kooliastmeti taotletavate pädevustega

I kooliaste

- oskab õppida üksi ning koos teistega, paaris ja rühmas;
- teab, kelle poole erinevate probleemidega pöörduda ning on valmis seda tegema;

oskab ohtlike olukordi vältida ja ohuolukorras abi kutsuda, oskab ohutult liigelda.

II kooliaste

- peab kinni kokkulepetest, on usaldusväärne ning vastutab oma tegude eest.

III kooliaste

- on aktiivne ja vastutustundlik kodanik, kes on huvitatud oma kooli, kodukoha ja riigi demokraatlikust arengust.

Gümnaasium

- suudab ennast teostada;
- on aktiivne, teadlik, abivalmis ja vastutustundlik kodanik ning toetab ühiskonna demokraatlikku arengut;
- teab ja järgib ühiskondlike väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid;
- austab erinevate keskkondade, sh suhtluskeskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust, inimõigusi, religioonide ja rahvuste omapära;
- teeb koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides;
- aktsepteerib inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi ning arvestab neid suhtlemisel;
- suudab mõista globaalprobleeme, võtta kaastutust nende lahendamise eest;
- oskab väärtustada ja järgida jätkusuutliku arengu põhimõtteid;
- tunnetab end dialoogivõimelise ühiskonnaliikmena Eesti, Euroopa ja kogu maailma kontekstis.

3.4.3 Enesemääratluspädevuse seos kooliastmeti taotletavate pädevustega

I kooliaste

- tahab õppida, tunneb rõõmu teadasaamisest ja oskamisest, oskab jaotada aega õppimise, harrastustegevuse, koduste kohustuste ning puhkamise vahel;
- oskab end häälestada ülesandega toimetulemisele ning oma tegevusi ülesannet täites mõtestada; oskab koostada päevakava ja seda järgida;
- hoiab puhtust ja korda, hoolitseb oma välimuse ja tervise eest ning tahab olla terve.

II kooliaste

- oskab oma eksimusi näha ja tunnistada ning oma tegevust korrigeerida;
- teab oma tugevaid ja nõrku külgi ning püüab selgusele jõuda oma huvides;
- väärtustab tervislikke eluviise, on teadlik tervist kahjustavatest teguritest ja sõltuvusainete ohtlikkusest.

III kooliaste

- on teadmishimuline, oskab õppida ja leida edasiõppimisvõimalusi, kasutades vajaduse korral asjakohast nõu;
- mõtleb süsteemselt, loovalt ja kriitiliselt, on avatud enesearendamisele;
- väärtustab ja järgib tervislikku eluviisi ning on füüsiliselt aktiivne.

Gümnaasium

- suudab mõista ja hinnata adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi,
- oskab arvestada oma võimeid ja võimalusi;
- oskab analüüsida oma käitumist erinevates olukordades;

- oskab käituda ohutult ja järgida tervislikke eluviise;
- suudab lahendada oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvaid probleeme;
- oskab käituda inimsuhetes sõltumatult;
- oskab hankida teavet edasiõppimise ja tööleidmise võimaluste kohta, kavandada oma karjääri.

3.4.4 Õpipädevuse seos kooliastmeti taotletavate pädevustega

I kooliaste

- suudab tekstidest leida ja mõista seal sisalduvat teavet (sealhulgas andmeid, termineid, tegelasi, tegevusi, sündmusi ning nende aega ja kohta);
- oskab sihipäraselt vaadelda, erinevusi ja sarnasusi märgata ning kirjeldada; oskab esemeid ja nähtusi võrrelda, ühe-kahe tunnuse alusel rühmitada ning lihtsat plaani, tabelit, diagrammi ja kaarti lugeda.

II kooliaste

- oskab keskenduda õppeülesannete täitmisele, oskab suunamise abil kasutada eakohaseid õpivõtteid (sealhulgas paaris- ja rühmatöövõtteid) olenevalt õppeülesande iseärasustest;
- oskab leida vastuseid oma küsimustele, hankida erinevatest allikatest vajalikku teavet, seda tõlgendada, kasutada ja edastada; oskab teha vahet faktil ja arvamusel.

III kooliaste

- oskab esitada loodusteaduslikke küsimusi, nende üle arutleda, esitada teaduslikke seisukohti ja teha tõendusmaterjali põhjal järeldusi.

Gümnaasium

- suudab organiseerida õppekeskkonda individuaalselt ja rühmas ning hankida õppimiseks, hobideks, tervisekäitumiseks ja karjäärivalikuteks vajaminevat teavet;
- oskab leida sobivad teabeallikad ja juhendajad ning kasutada õppimisel nende abi;
- oskab planeerida õppimist ja seda plaani järgida;
- oskab kasutada erinevaid õpistrateegiaid ja õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades;
- oskab seostada omandatud teadmisi varemõpituga;
- oskab analüüsida oma teadmisi ja oskusi, motiveeritust ja enesekindlust ning selle põhjal edasiõppimise võimalusi

3.4.5 Suhtlemispädevuse seos kooliastmeti taotletavate pädevustega

I kooliaste

- suudab tekstidest leida ja mõista seal sisalduvat teavet ja suuliselt ja kirjalikult esitada lihtsamaid fraase;
- mõistab ja kasutab õpitavas võõrkeeles igapäevaseid äraõpitud väljendeid ja lihtsamaid fraase.

II kooliaste

- oskab oma arvamust väljendada, põhjendada ja kaitsta;
- oskab mõtestatult kuulata ja lugeda eakohaseid tekste, luua eakohasel tasemel keeleliselt korrektseid ning suhtlussituatsioonile vastavaid suulisi ja kirjalikke tekste ning tuleb vähemalt

ühes võõrkeeles toime igapäevastes suhtlusolukordades, mis nõuavad otsest ja lihtsat infovahetust tuttavatel rutiinsetel teemadel;

- oskab kasutada arvutit ja interneti suhtlusvahendina ning oskab arvutiga vormistada tekste.

III kooliaste

- suudab end olukorda ja suhtluspartnereid arvestades kõnes ja kirjas selgelt ja asjakohaselt väljendada, mõista ja tõlgendada erinevaid tekste, tunneb ja järgib õigekirjareegleid;
- valdab vähemalt üht võõrkeelt tasemel, mis võimaldab igapäevastes olukordades suhelda kirjalikult ja suuliselt ning lugeda ja mõista eakohaseid võõrkeelseid tekste.

Gümnaasium

- suudab ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada emakeeles ja iseseisva keelekasutaja tasemel vähemalt kahes võõrkeeles, arvestades olukordi ja mõistes suhtluspartnereid ning suhtlemise turvalisust;
- oskab ennast esitleda, oma seisukohti esitada ja põhjendada;
- oskab lugeda ning eristada ja mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust;
- oskab koostada eri liiki tekste, kasutades korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili;
- oskab väärtustada õigekeelsust, kasutada korrektset ja väljendusrikast keelt ning kokkuleppel põhinevat suhtlemisviisi

3.4.6 Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalase pädevuse seos kooliastmeti taotletavate pädevustega

I kooliaste

- arvutab ning oskab kasutada mõõtmiseks sobivaid abivahendeid ja mõõtühikuid erinevates eluvaldkondades eakohaseid ülesandeid lahendades.

II kooliaste

- on kindlalt omandanud arvutus- ja mõõtmisoskuse ning tunneb ja oskab juhendamise abil kasutada loogikareegleid ülesannete lahendamisel erinevates eluvaldkondades.

III kooliaste

- suudab lahendada igapäevaelu erinevates valdkondades tekkivaid küsimusi, mis nõuavad matemaatiliste mõttemetodite (loogika ja ruumilise mõtlemise) ning esitusviiside (valemite, mudelite, skeemide, graafikute) kasutamist.

Gümnaasium

- suudab kasutada matemaatikale ja loodusteadustele omast keelt, sümboleid, meetodeid ja mudeleid, lahendades erinevaid ülesandeid kõigis elu- ja tegevusvaldkondades;
- mõistab loodusteaduste ja tehnoloogia tähtsust ning mõju igapäevaelule, loodusele ja ühiskonnale;
- mõistab teaduse ja tehnoloogiaga seotud piiranguid ja riske;
- oskab teha tõenduspõhiseid otsuseid erinevates eluvaldkondades;
- oskab kasutada uusi tehnoloogiaid loovalt ja uuendusmeelselt.

3.4.7 Ettevõtlikkuspädevuse seos kooliastmeti taotletavate pädevustega

I kooliaste

- oskab kasutada lihtsamaid arvutiprogramme ning kodus ja koolis kasutatavaid tehnilisi seadmeid.

II kooliaste

- oskab oma tegevust kavandada ja hinnata ning tulemuse saavutamiseks vajalikke tegevusi valida ja rakendada;
- on leidnud endale sobiva harrastuse ning omab üldist ettekujutust töömaailmast.

III kooliaste

- on ettevõtlik, usub iseendasse, kujundab oma ideaale, seab endale eesmärke ja tegutseb nende nimel, juhib ja korrigeerib oma käitumist ning võtab endale vastutuse oma tegude eest;
- suudab tehnikamaailmas toime tulla ning tehnikat eesmärgipäraselt ja võimalikult riskita kasutada.

Gümnaasium

- suudab ideid luua ja ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades;
- oskab näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi, aidata kaasa probleemide lahendamisele;
- oskab seada eesmärke, koostada lühi- ja pikaajalisi plaane, neid tutvustada ja ellu viia;
- oskab korraldada ühistegevusi ja neist osa võtta, näidata algatusvõimet ja vastutada tulemuste eest;
- suudab reageerida loovalt, uuendusmeelselt ja paindlikult muutustele ning võtta arukaid riske;
- oskab mõelda kriitiliselt ja loovalt, arendada ja hinnata oma ja teiste ideid.

3.4.8 Digipädevuse seos kooliastmeti taotletavate pädevustega

I kooliaste

- oskab kasutada lihtsamaid arvutiprogramme ning kodus ja koolis kasutatavaid tehnilisi seadmeid.

II kooliaste

- oskab kasutada arvutit ja interneti suhtlusvahendina ning oskab arvutiga vormistada tekste.

III kooliaste

- suudab kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvus ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui ka kogukondades suheldes;
- oskab leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust;
- suudab osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel;
- oskab kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades;

- on teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti;
- järgib digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.

Gümnaasium

- suudab kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvus ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui kogukondades suheldes;
- oskab leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust;
- suudab osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel;
- oskab kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades;
- on teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti;
- järgib digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.

4. ÕPPE- JA KASVATUSPÕHIMÕTTED PÕHIKOO LIS JA GÜMNAASIUMIS

- Õppe korraldamisel lähtub kool põhimõttest, mille kohaselt õpilase liikumisel klassist klassi, ühelt kooliastmelt teisele ei ole kooli õppekavast lähtuvaid takistusi.
- Koolis ja väljaspool kooli toimuva õppe ja kasvatuse korraldamisel lähtub kool riiklikes õppekavades ja teistes õigusaktides õppekeskkonnale sätestatud nõuetest.
- Põhikoolis on õppekava läbimiseks arvestatud üheksa aastat ja gümnaasiumis kolm aastat.
- Õpilase või piiratud teovõimega õpilase puhul vanema ja direktori või direktori volitatud pedagoogi kokkuleppel võib kool arvestada kooli õppekava välist õppimist või tegevust, sealhulgas õpinguid mõnes teises üldhariduskoolis koolis õpetatava osana, tingimusel et see võimaldab õpilasel saavutada kooli või individuaalse õppekavaga määratletud õpitulemusi.
- Kooli õppekava alusel toimivas õppes osalemine toimub põhikoolis ilma õpilaste või vanemate poolse kaasrahastamiseta.
- Põhikoolis ja gümnaasiumis õppetegevust kavandades lähtuvad õpetajad üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning riiklikes õppekavades sõnastatud alusväärtustest. Õppetegevust kavandades toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega.

5. ÕPPEKORRALDUS

5.1 Õppetöö korraldus, õppekeskkonna ja õppimise mitmekesistamise kavandamise põhimõtted

- 1) Õppeaasta kestab 1. septembrist järgmise aasta 31. augustini.
- 2) Õppeaasta koosneb õppeveeranditest ja koolivaheaegadest.
- 3) Õppeveerandites on kokku vähemalt 175 õppepäeva. Lõpuklassis on õppeveerandites kokku vähemalt 185 õppepäeva.

- 4) Lõpueksami toimumise päeval ja vähemalt kolmel tööpäeval enne seda õppetunde ei toimu. Lõpueksami toimumise päev ja sellele eelnevad kolm tööpäeva arvatakse õppepäevade hulka.
- 5) Õppepäev on kalendripäev, mil õpilane on päevakava või individuaalse õppekava alusel kohustatud õppes osalema. Ühes nädalas on kuni viis õppepäeva.
- 6) Õppekorralduse põhivorm koolis on õppetund. Õppetund on kooli päevakavas või õpilasele koostatud individuaalses õppekavas juhendatud õppeks ettenähtud ajavahemik.
- 7) Õppetunni arvestuslik pikkus on 45 minutit. Õppetund vaheldub vahetunniga. Õppetunni võib jagada mitmeks osaks ning kuni kaks õppetundi võib toimuda järjest, ilma vahetunnita. Vahetunni pikkus on vähemalt kümme minutit iga õppetunni kohta.
- 8) Õppetundide toimumise ajad Kose gümnaasiumi peamajas ja algklasside majas:
 - 1. tund 8.00 - 8.45
 - 2. tund 8.55 - 9.40
 - 3. tund 9.50 - 10.35
 - 1.- 2.klasside söögivahetund
 - 5.- 6.klasside söögivahetund
 - 4. tund 10.55 - 11.40
 - 3.- 4. klasside söögivahetund
 - 7.- 9. klasside söögivahetund
 - 5. tund 12.00 - 12.45
 - 10. – 12. klasside söögivahetund
 - 6. tund 13.05 - 13.50 (peamajas)
 - 5.-9.klasside toitlustamine (täiendav söögikord soovijatele)
 - 6. tund 12.55 - 13.40 (algklassimajas)
 - 7. tund 14.00 - 14.45 (peamajas)
 - 7. tund 13.50 - 14.35 (algklassimajas)
 - 8. tund 14.55 - 15.40
 - 9. tund 15.50 – 16.35
- 9) Igapäevase koolitöö korralduse põhialus on tunniplaan, millega on määratletud õpilase nädala õppekoormus õppeaineti (lähtuvalt kooli õppekavast) ja õppetundide järjekord õppepäevas.
- 10) Põhikooli õpilase suurim nädala õppekoormus õppetundides on:
 - 1) 1. klassis 20;
 - 2) 2. klassis 23;
 - 3) 3. ja 4. klassis 25;
 - 4) 5. klassis 28;
 - 5) 6. ja 7. klassis 30;
 - 6) 8. ja 9. klassis 32.
- 11) A-võõrkeele (inglise keel) õpet alustatakse 2. klassis, B-võõrkeele (vene keel) õpet 6. klassis. Individuaalsel õppekaval olevatel õpilastel võib olla ka B-võõrkeeleks saksa keel.
- 12) Alates kolmandast kooliastmest toimub eesti keele, kirjanduse, matemaatika ja võõrkeele õpetamine tasemerühmades.
- 13) Õpilase minimaalne õppekoormus gümnaasiumi jooksul on 96 kursust (1 kursus on 35 õppetundi). Valikkursuste õpe on korraldatud viisil, kus erinevate kursuste õpetamine toimub teatud ajal õppeaastas.

- 14) Gümnaasiumi õpilase õppekoormusesse kuuluvad kõik gümnaasiumi riiklikus õppekavas loetletud kohustuslikud kursused, arvestades võimalust valida kitsa ja laia matemaatika vahel.
- 15) Kool võimaldab lisaks „Gümnaasiumi riiklikus õppekavas“ § 11 lõikes 4 nimetatud valikkursustele valikkursusi, mis arvestavad kooli omapära ja piirkondlikku eripära. Nimetatud valikkursuste hulgas on nii riiklikus õppekavas kirjeldatud valikkursused kui ka kooli õppekavast tulenevad valikkursused. Nende valikkursuste õpe on korraldatud üldjuhul vähemalt 12 soovija olemasolul.
- 16) Kool viib valikkursusi vajadusel läbi koostöös teiste koolide ja organisatsioonidega, sealhulgas kasutades Eesti ja rahvusvahelisi võrgustikke ning infotehnoloogilisi lahendusi.
- 17) Kose Gümnaasiumis korraldatakse õpet koolis või väljaspool kooli ruume (kooliõues, looduses, muuseumides, arhiivides, keskkonnahariduskeskustes, ettevõtetes ja asutustes) ning virtuaalses õppekeskkonnas.
- 18) Juhendatud õppeks on koolis loeng, individuaaltund, konsultatsioon, e-õpe ja õppekäik, mis on suunatud teadmiste ja oskuste omandamisele ning toimub õppekeskkonnas, milles osalevad nii õpilane kui ka õpetaja.
- 19) Õppepäevade hulka kuulub igal aastal 1-2 spordipäeva, õpilaskonverentsid, õppekäigud jms. Need tegevused planeeritakse kooli üldtööplaanis.
- 20) Ainetunni raames toimuv loeng, õppekäik, õues- ja muuseumiõpe planeeritakse aineõpetaja töökavas.
- 21) Õppepäeva hõlmavad õppekäigud toimuvad vastavalt *Kose Gümnaasiumi väljaspool kooli toimuva õppe ja väljasõitudega ürituste korraldamise korrale*. Ainekomisjonide ettepanekul koostatakse igaks õppeaastaks õppekäikude plaan, mis kajastub kooli üldtööplaanis. Õppekäikude plaani kinnitab direktor iga õppeaasta septembris.
- 22) Õppetöö mitmekesistamisel lähtutakse projektide ja sündmuste kavandamisel kooli traditsioonidest ja läbivatest teemadest, olles samas avatud uuendustele.
- 23) Osalemist projektides käsitletakse õppe-kasvatustöö osana. Kool toetab ja tunnustab iga õpilase osalemist olümpiaadidel, konkurssidel, võistlustel ja kooli esindamisega seotud tegevustes ja projektides.
- 24) Ülekoolilised, ainetesisised ja muud kooliga seotud sündmused ja projektid on planeeritud kooli üldtööplaanis, mis valmib õppeaasta algul koostöös huvijuhiga, õppejuhtide ja ainerühmade juhatajatega.
- 25) Kõikidel projektidel (üritustel) on projektijuht, kelle ülesanne on koostöös projektirühmaga määratleda projekti (ürituse) eesmärgid lähtuvalt üldpädevustest. Projektil peab olema selge eesmärk ja kindlad ajapiirid.
- 26) Uutest projektidest osavõtu kiidab heaks juhtkond ja ainekomisjonid. Ülekoolilistest sündmustest loobumise otsustab kooli juhtkond.

6. TUNNIJAOTUSPLAAN PÕHIKOO LIS ÕPPEAINETI JA KLASSITI

Põhikooli tunnijaotusplaanis ei ole muudetud riikliku õppekava kohustuslike ainete nimistut ning pole muudetud õppekava kohustuslike õppeainete ja läbivate teemade nimistut ning tunnijaotusplaanis.

Ained	Klassid											
	1.	2.	3.	I KA	4.	5.	6.	II KA	7.	8.	9.	III KA
1) eesti keel	8	7	7	22	7	4	4	15	2	2	2	6
2) kirjandus				0		2	2	4	2	2	2	6
3) A-võõrkeel		1	3	4	3	3	3	9	3	3	3	9
4) B-võõrkeel				0			3	3	3	3	3	9
5) matemaatika	3	5	5	13	5	5	5	15	5	4	5	14
6) loodusõpetus	1	1	1	3	2	2	3	7	2			2
7) geograafia				0				0	2	2	2	6
8) bioloogia				0				0	2	2	2	6
9) keemia				0				0		2	2	4
10) füüsika				0				0		2	2	4
11) ajalugu				0		2	2	4	2	2	2	6
12) inimeseõpetus		1	1	2		1	1	2	1	1		2
13) ühiskonnaõpetus				0			1	1			2	2
14) muusika	2	2	2	6	2	2	1	5	1	1	1	3
15) kunst	1,5	1,5	1,5	4,5	1	1	1	3	1	1	1	3
16) tööõpetus, käsitöö ja kodundus, tehnoloogiaõpetus	1,5	1,5	1,5	4,5	2	2	2	6	2	2	1	5
18) kehaline kasvatus	3	3	3	9	3	3	2	8	2	2	2	6
19) informaatika						1		1				
20) loovtöö alused										1		2
Kohustuslik maht	20	23	25		25	28	30		30	32	32	

Vaba tunniressurssi kasutatakse järgmiste ainete ja valikainete õppeks:

Valikained	Klassid											
	1.	2.	3.	I KA	4.	5.	6.	II KA	7.	8.	9.	III KA
Informaatika						1		1				
Loovtöö alused										1		1
Geograafia										1		1
Bioloogia										1		1
Eesti keel	2	1		3	2	1	1	4				
Inglise keel		1		1								
Matemaatika		2	1	3	1	1		2			1	1
Ajalugu						1		1				
Muusikaõpetus						1		1				
Tööõpetus					1			1				
Kehaline kasvatus	1			1								

7. TUNNIJAOTUSPLAAN GÜMNAASIUMIS

7.1 Tunnijaotusplaani koostamise põhimõtted gümnaasiumis

Kool pakub laiapõhjalist gümnaasiumiharidust, mida iga õpilane saab rikastada vastavalt enda huvidele ja edasiõppimise soovile valikainetega.

Ühe õppeaasta õpilased moodustavad lennu, mis jaguneb tasemerühmadeks eesti keeles, kirjanduses, matemaatikas ja võõrkeeltes. Kui õpilaste koguarv kursusel on enam kui 32 õpilast, toimub jagunemine kahte õpperühma kõikides õppeainetes.

Gümnaasiumiõppe kursused on jagatud nelja moodulisse:

1. **Üldõppe moodul** (tunnijaotusplaanis rohelise kirjas) – sisaldab kursuseid, mis on kõikidele gümnaasiumi õpilastele riikliku gümnaasiumi õppekava järgi kohustuslikud.
2. **Üldõpet toetav moodul** (tunnijaotusplaanis sinises kirjas) –kohustusliku õppe läbimist toetavad 19 kursust. Üldõpet toetava mooduli kursused on kõikidele õpilastele kohustuslikud ning aitavad kaasa kõrgel tasemel soorituse suutlikkuse saavutamisele.
3. **Valikainete ainevaldkondlikud moodulid: reaal ja loodusteadused, humanitaar ja sotsiaalteadused, rakendusained I ja rakendusained II** (tunnijaotusplaanis pruunis kirjas) - siinsed kursuste paketid on komplekteeritud kooli poolt arvestusega, et õppija saaks kvaliteetse ja süvendatud õppe selles valdkonnas, mis teda huvitab. Iga ainevaldkond koosneb kokku 6 kursusest. Valikainete ainevaldkondlik moodul on kohustuslik kõikidele õpilastele. Ainevaldkonna valib õpilane 11. klassi viimasel õppeveerandil. Õppemoodulid avatakse üldjuhul vähemalt 12 soovija puhul.
4. **Gümnaasiumiülesete valikainete ja –kursuste moodul** – need kursused võimaldavad pakkuda mitmekülgsemat õppimisvõimalust õppija individuaalseid võimeid ja huvisid arvestades ning aitavad kujunda õppija teadlike ja motiveeritud valikute tegemise pädevust. Selle mooduli valikainete nimekiri võib õppeaastati muutuda ning sõltub suuresti õpilaste soovidest. Laia matemaatika õppimisel tuleb õpilasel juurde valida vähemalt 2 kursust ja kitsa matemaatika õppimisel tuleb õpilastel juurde valida vähemalt 8 kursust, et saavutada riiklikult nõutud 96 kursuse maht. Iga õppeaasta valikute nimekiri kinnitatakse eelneva õppeaasta viimasel veerandil. Õpperühmad avatakse üldjuhul vähemalt 12 soovija puhul.

Lisaks kooli poolt pakutavatele valikkursustele loetakse õpilase õppekoormuse hulka ka õppimist teiste haridusasutuste samal või kõrgemal haridustasemel pakutavatel koolitustel. Arvestuslik alus – üks kursus võrdub 35 akadeemilist tundi või 1,3 EAP (Euroopa ainepunktisüsteemi ainepunkt) või 1,3 EKAP (Eesti kutsehariduse ainepunkt).

10. klassi õpilased sooritavad õppeaasta alguses tasemetestid eesti keeles, vene keeles ja inglise keeles. Testide tulemuste põhjal jaotatakse õpilased tasemerühmadesse.

Eesti ja vene keeles tugevamates tasemerühmades õpivad võimekamad õpilased, kellele antavad õpiülesanded on keerukamad ning süvitsi minevad. Nõrgemates tasemerühmades antakse õpilastele riiklikus õppekavas ettenähtud miinimum.

Inglise keeles jagunevad õpilased tasemerühmadesse, milledes tugevama tasemeg rühmades omandavad õpilased inglise keele C1 või C2 tasemel ja nõrgemate rühmade õpilased omandavad inglise keele B1 või B2 tasemel.

Tasemerühmadesse jaotus õpetajate poolt on õpilastele tugevalt soovituslik, kuid 10. klassi jooksul on võimalik õpilasel tasemerühma vahetada, esitades ainerühma juhile vastavasisulise avalduse, milles on välja toodud rühma vahetamise põhjendus. Avalduse alusel, õpetaja ja õpilasega vesteldes langetatakse lõplik otsus avalduse rahuldamise/ mitterahuldamise kohta.

Matemaatika õppetase (lai või kitsas õppekava) on õpilased sisseastumisel ise valinud vastavalt enda eesmärgile ning vajadustele.

Gümnaasiumi lõpus on õpilasel kohustus sooritada matemaatika riigieksam. Õpilane peab valima, kumma eksami ta sooritab. See tähendab:

- laia matemaatikakursuse läbinu võib valida kitsa või laia matemaatika programmile vastava riigieksami;
- kitsa matemaatika kursuse läbinu peab arvestama, et laial kursusel põhineva eksami sooritamiseks peab ta palju teemasid iseseisvalt omandama. Edukaks kitsa matemaatika eksami sooritamiseks soovitame valida lisaks kohustuslikele veel kordavaid matemaatikakursusi.

Laialt programmit saab kitsale üle minna alati, kuid parimaks võimaluseks on seda teha pärast viiendat (10. klassi lõpus) või pärast kolmandat kursust.

Kitsalt programmit laiale üleminekuks on raske, sest esimesed kursused erinevad väga palju. Üleminekul tuleb palju iseseisvat lisatööd teha. Kitsa matemaatika järgi õppinud õpilasel on soovi korral võimalik üle minna laiale matemaatikale pärast kolmandat kursust. Kitsale matemaatikakursusele üle läinud õpilasel tuleb vajadusel omandada ja vastata puudulikult omandatud osad vastata suvetöö vormis vastavalt kitsa matemaatika kursuses nõutud õpitulemustele. Laiale matemaatika kursusele üle läinud õpilasele koostatakse üleminekuperioodiks individuaalne õppekava, mida täidetakse õpetaja vahetel juhendamisel.

Gümnaasiumi lõpetamiseks tuleb sooritada lisaks riigieksamitele koolieksam ning õpilasuuring, mille teema ja meetodi valik sõltub iga õppija huvidest ning võib olla seotud ka mõne vabaaine õppimisega.

Kose Gümnaasiumis saab tegeleda huvitegevusega (noortekoor, tantsurühmad, näitering, kooli ajalehe toimetamine, väitlus ja erinevad spordialad jne) nii, et see läheb arvesse valikaine õppimisena ja kajastub lõputunnistusel. Huvitegevusega lisanduvaid kursuseid ei arvestata väikseima lubatud koormuse hulka.

Õpilasel, kes tegeleb väljaspool kooli huviharidusega, on võimalik arvestada oma huvitegevust samadel alustel kui koolis pakutav huviharidus valikainete mooduli kavandamisel. Selle kooskõlastamine on individuaalne ning kinnitatakse eraldi igal õppeaastal.

7.2 Tunniarvutuspalaan gümnaasiumis

ÕPPEAINED	maht klassiti			
	kogumaht	10 klass	11 klass	12 klass
eesti keel	6	2	2	2
kirjandus	5	2	2	1
B2-võõrkeel (inglise k)	5	2	2	1
Matemaatika (L/K)	14/8	5/3	5/3	4/2
B1-võõrkeel (vene k)	5	3	2	
loodusgeograafia	2	1	1	
inimgeograafia	1	1		
bioloogia	4		3	1
keemia	3	2	1	

füüsika	5	2	2	1
ajalugu	6	2	2	2
ühiskonnaõpetus	2	2		
inimeseõpetus	1		1	
kunstiõpetus	2		2	
muusikaõpetus	3	1	1	1
kehaline kasvatus	5	2	2	1
KOKKU	69*/63	27*/25	28*/26	14*/12

ÕPPEAINED	maht klassiti			
	Kooli poolt kohustuslikud kursused	kogumaht	10 klass	11 klass
eesti keel	3	2		1
kirjandus	1			1
B2-võõrkeel (inglise k)	6	2	1	3
B1-võõrkeel (vene k)	2		1	1
matemaatika (L/K)	3/3	1/0	0/1	2/2
kehaline kasvatus	1			1
uurimistöö alused	2		1	1
Sissejuhatus õpingutesse – aja juhtimine	1	1		
KOKKU	19	6*/5	3*/4	10

Ainevaldkond	Valikainete ainevaldkondlikud moodulid	
	Kursused	maht
Humanitaar ja sotsiaalteadused	Kõne ja väitlus	1
	Kirjandus ja film	1
	Tänapäeva filosoofilised küsimused	1
	Mütoloogia ja kultuurilugu	1
	Meedia ja avalikud suhted	1
	Teatrikunst ja draamaõpetus	1
Kokku		6
Reaal ja loodusteadused	Geograafia ajalugu ja kaardiõpetus	1
	Praktiline keemia	1
	Ökoloogia ja keskkonnakaitse	1
	Inimese anatoomia ja füsioloogia	1
	Insenerigraafika	1
	Rakenduste loomine ja programmeerimise alused	1
Kokku		6
Rake ndusained	Terviseedendus ja treening	1
	Kriminaalpoliitika ja vangistuse täideviimine	1
	Sissejuhatus päästealasse	1

Aine- valdkond	Valikainete ainevaldkondlikud moodulid				
	Kursused			maht	
	Eetika. Erinevad kultuurid ja tavad			1	
	Riigikaitse			1	
	Praktiline õpe välilaagris			1	
Kokku				6	
Rakendus- ained II	Majanduse alused			1	
	Ettevõtlusideed ja õpilasfirma			1	
	Turunduse alused			1	
	Raamatupidamise alused			1	
	Organisatsiooni käitumine ja juhtimine			1	
	Projektijuhtimine			1	
Kokku				6	
			10. kl	11.kl	12.kl
KOOLI POOLT MÄÄRATUD ÕPILASE KOORMUS KOKKU		94*/88	34*/31	31*/30	29*/27

*on tähistatud õppeainete kogumaht laia matemaatika puhul.

Kooli poolt pakutavad valikained / kursused	kogumaht	10 klass	11 klass	12 klass
kirjandus	1		1	
eesti keel	1			1
B2-võõrkeel (inglise keel)	4	1	2	1
B1-võõrkeel (vene k)	1			1
A2-võõrkeel (saksa k)	9	3	3	3
matemaatika praktikum	1			1
3D modelleerimine	2			2
ruumikujundus	1			1
ajalugu	2		2	
praktiline füüsika	1			1
psühholoogia	2			2
õigusteadus	3			3
usundiõpetus	2			2
ujumine	3	1	1	1
kehaline kasvatus	4	1	1	2
tantsuline liikumine	3	1	1	1
visuaalne meedia ja videotöötlus	2			2
arvutigraafika ja pilditöötlus	2		2	
4D Embroider ja Nccad tarkvara	2		2	
autoõpetus	2	2		
toidutehnoloogia	2			2
riigikaitse	2	2		
aiandus	2		2	
puutöö	2			2
metallitöö	2			2
karjääriõpe	1			1

näitekunsti alused	6	2	2	2
filmindus ja multimeedia	2	1	1	
meediaõpetus	3	1	1	1

8. KURSUSED JA NENDE JAGUNEMINE KLASSITI GÜMNAASIUMIS

Kursused on märgistatud värvidega järgmiselt:

- kollasel taustal – riiklikult kohustuslikud kursused;
- hallil taustal – kooli poolt kohustuslikud kursused.

Ainevaldkonnad ja kursused	Kursuste arv	10. kl	11. kl	12. kl
Ainevaldkond „Keel ja kirjandus“				
Eesti keel	9			
„Keel ja ühiskond“		+		
„Meedia ja mõjutamine“		+		
„Teksti keel ja stiil“			+	
„Praktiline eesti keel I“			+	
„Praktiline eesti keel II“				+
„Praktiline eesti keel III“				+
„Loovkirjutamine“		+		
„Õigekeelsus“		+		
„Teksti tõlgendamine“				+
Kirjandus	6			
„Kirjandusteose analüüs ja tõlgendamine“		+		
„Kirjandus antiigist 19. sajandini“		+		
„Kirjanduse põhiliigid ja žanrid“			+	
„20. sajandi kirjandus“			+	
„Uuem kirjandus“				+
„Kirjandus ja film“				+
Ainevaldkond „Võõrkeeled“				
Inglise keel B2 keeleoskustasemel	11			
„Üldkeel 1“		+		
„Üldkeel 2“		+		
„Üldkeel 3“			+	

Ainevaldkonnad ja kursused	Kursuste arv	10. kl	11. kl	12. kl
„Üldkeel 4“			+	
„Üldkeel 5“				+
„Üldkeel 6“		+		
„Üldkeel 7“		+		
„Üldkeel 8“			+	
„Üldkeel 9“				+
„Üldkeel 10“				+
„Üldkeel 11“				+
Vene keel B1 keeleoskustasemel	7			
„Üldkursus I“		+		
„Üldkursus II“		+		
„Üldkursus III“		+		
„Üldkursus IV“			+	
„Üldkursus V“			+	
„Üldkursus VI“			+	
„Vene keele suuline ja kirjalik tõlge“				+
Ainevaldkond „Matemaatika“				
Matemaatika (kitsas)	11			
„Arvuhulgad. Avaldised. Võrrandid ja võrratused“		+		
„Trigonomeetria“		+		
„Vektor tasandil. Joone võrrand“		+		
„Tõenäosus ja statistika“			+	
„Funktsioonid I“			+	
„Funktsioonid II“			+	
„Planimetria. Integraal“				+
„Stereomeetria“				+
Ülesannete lahendamise praktikum I			+	
Ülesannete lahendamise praktikum II				+
Ülesannete lahendamise praktikum III				+
Matemaatika (lai)	17			
„Avaldised ja arvuhulgad“		+		

Ainevaldkonnad ja kursused	Kursuste arv	10. kl	11. kl	12. kl
„Võrrandid ja võrrandisüsteemid“		+		
„Võrratused. Trigonomeetria I“		+		
„Trigonomeetria II“		+		
„Vektor tasandil. Joone võrrand“		+		
„Töenäosus, statistika“			+	
„Funktsioonid. Arvjadad“			+	
„EkspONENT- ja logarifmfunktsioon““			+	
„Trigonomeetrilised funktsioonid. Funktsiooni piirväärtus ja tuletis“			+	
„Tuletise rakendused“			+	
„Integraal. Planimeetria“				+
„Sirge ja tasand ruumis“				+
„Stereomeetria“				+
„Matemaatika rakendused, reaalsete protsesside uurimine“				+
Ülesannete lahendamise praktikum I		+		
Ülesannete lahendamise praktikum II				+
Ülesannete lahendamise praktikum III				+
Ainevaldkond „Loodusained“				
Bioloogia	4			
„Rakud“			+	
„Organismid“			+	
„Pärilikkus“			+	
„Evolutsioon ja ökoloogia“				+
Geograafia (loodusgeograafia)	2			
„Maa kui süsteem“		+		
„Loodusvarade majandamine ja keskkonnaprobleemid“			+	
Keemia	3			
„Keemia alused“		+		
„Anorgaanilised ained“		+		
„Orgaanilised ained“			+	
Füüsika	5			

Ainevaldkonnad ja kursused	Kursuste arv	10. kl	11. kl	12. kl
„Sissejuhatus füüsikasse. Kulgliikumise kinemaatika.“		+		
„Mehaanika“		+		
„Elektromagnetism“			+	
„Energia“			+	
„Mikro- ja megamaailma füüsika“				+
Ainevaldkond „Sotsiaalsained“				
Ajalugu	6			
„Üldajalugu“		+		
„Eesti ajalugu I (kuni 16. Ja 17. Sajandi vahetuseni)“		+		
„Eesti ajalugu II (kuni 19. Sajandi lõpuni)“			+	
„Lähiajalugu I – Eesti ja maailm 20. sajandi esimesel poolel“			+	
„Lähiajalugu II – Eesti ja maailm 20. sajandi teisel poolel“				+
„Lähiajalugu III – 20. sajandi arengu põhijooned: Eesti ja maailm“				+
Ühiskonnaõpetus	2			
„Ühiskonna areng ja demokraatia“		+		
„Majandus ja maailmapoliitika“		+		
Inimeseõpetus	1			
„Perekonnaõpetus“			+	
Geograafia (inimgeograafia)	1			
„Rahvastik ja majandus“		+		
Sissejuhatus õpingutesse – aja juhtimine	1			
„Sissejuhatus õpingutesse“		+		
Uurimistöö alused	2			
„Uurimistöö alused“		+		
„Õpilasuurimuse või praktilise töö kirjutamine“				+
Ainevaldkond „Kunstiained“				

Ainevaldkonnad ja kursused	Kursuste arv	10. kl	11. kl	12. kl
Muusika	3			
„Uusaegse helikeele kujunemine“		+		
„Rahvuslikkus muusikas“			+	
„20. ja 21. sajandi muusika“				+
Kunst	2			
„Kunst ja kunstiajalugu“			+	
„Kunst ja visuaalkultuur 20. ja 21. sajandil“			+	
Ainevaldkond „Kehaline kasvatus“				
Kehaline kasvatus	6			
„Kergejõustiku, suusatamise ja orienteerumise tutvustus“		+		
„Korvpalli, võrkpalli ja võimlemise tutvustus“		+		
„Kergejõustiku, suusatamise ja orienteerumise treening“			+	
„Korvpalli, võrkpalli ja võimlemise treening“			+	
„Kokkuvõtte kehalisest kasvatusesest“				+
„Sissejuhatus - kehalised võimed ja liikumisoskused“				+

Valikained/ kursused	Kursuste arv	10. kl	11. kl	12. kl
Eesti keel	1			
„Kõne ja väitlus“				+
Kirjandus	1			
„Kirjandus ja film“			+	
Inglise keel B2 keeleoskustasemel	4			
„Tõlkimise alused I“		+		
„Tõlkimise alused II“			+	
„Ärikeeel I“			+	

Valikained/ kursused	Kursuste arv	10. kl	11. kl	12. kl
„Ärikeel II”				+
Vene keel B1 keeleoskustasemel	1			
„Vene ärikeel”				+
Saksa keel A2 keeleoskustasemel	9			
„Saksa keel A1.1”		+		
„Saksa keel A1.2”		+		
„Saksa keel A1.3”		+		
„Saksa keel A1.4”			+	
„Saksa keel A2.1”			+	
„Saksa keel A2.2”			+	
„Saksa keel A2.3”				+
„Saksa keel A2.4”				+
„Saksa keel A2/B1.1”				+
Matemaatik	1			
„Geomeetria”			+	
3D modelleerimine	2			
„3D modelleerimine I”				+
„3D modelleerimine II”				+
Ruumikujundus	1			
„Ruumikujundus”				+
Ajalugu	2			
„Tsivilisatsioonid väljaspool Euroopat”			+	
„Inglise ja USA ajalugu inglise keeles”			+	
Praktiline füüsika	1			
„Füüsika meie ümber”				+
Psühholoogia	2			
„Psühholoogia I”				+
„Psühholoogia II”				+
Õigusteadus	3			
„Õiguse alused”				+
„Asjaõigus ja omand”				+

Valikained/ kursused	Kursuste arv	10. kl	11. kl	12. kl
„Lepinguõigus”				+
Usundiõpetus	2			
„Inimene ja religioon“				+
„Eesti usuline maastik“				+
Ujumine	3			
„Ujumine I”		+		
„Ujumine II”			+	
„Ujumine III”				+
Riigikaitse	2			
„Riigikaitse“		+		
„Praktiline õpe välilaagris“		+		
Kehaline kasvatus	4			
„Sissejuhatus – liikumine välistingimustes”		+		
„Kehalised võimed ja liikumisoskused”			+	
„Liikumine välistingimustes”				+
„Kokkuvõte – kehalised võimed ja liikumisoskused”				+
Tantsuline liikumine	3			
„Rütmika I”		+		
„Rütmika II”			+	
„Rütmika III”				+
Visuaalne meedia ja videotöötlus	2			
„Visuaalne meedia ja videotöötlus I“				+
„Visuaalne meedia ja videotöötlus II“				+
Arvutigraafika ja pilditöötlus	2			
„Arvutigraafika ja pilditöötlus I“			+	
„Arvutigraafika ja pilditöötlus II“			+	
4D Embroyder ja Nccad tarkvara	2			
„4D Embroyder“			+	
„Nccad tarkvara“			+	
Autoõpetus	2			

Valikained/ kursused	Kursuste arv	10. kl	11. kl	12. kl
„Mootorsõiduki juhtimine“			+	
„Mootorsõiduki juhtimine “			+	
Toidutehnoloogia	2			
„Kodundus I“				+
„Kodundus II“				+
Aiandus	2			
„Iluaiandus I”			+	
„Iluaiandus II”				+
Puutöö	2			
„Puutöö I“				+
„Puutöö II“				+
Metallitöö	2			
„Metallitöö I”				+
„Metallitöö II”				+
Näitekunsti alused	6			
„Näitlejameisterlikkus I”		+		
„Näitlejameisterlikkus II”		+		
„Näitlejameisterlikkus III”			+	
„Lavakõne ja lavaline liikumine I”			+	
„Lavakõne ja lavaline liikumine II”				+
„Lavakõne ja lavaline liikumine III”				+
Filmindus ja multimeedia	2			
„Filmindus ja multimeedia I”		+		
„Filmindus ja multimeedia II”			+	
Meediaõpetus	3			
„Sissejuhatus meediaõpetusse”		+		
„Meedia ja mõjutamine I”			+	
„Meedia ja mõjutamine II”				+

9. LÄBIVAD TEEMAD JA NENDE KÄSITLEMISE PÕHIMÕTTED PÕHIKOO LIS JA GÜMNAASIUMIS

Läbivate teemade õpe realiseerub eelkõige:

- 1) õppekeskkonna korralduses – kooli vaimse, sotsiaalse ja füüsilise õppekeskkonna kujundamisel arvestatakse läbivate teemade sisu ja eesmäärke;
- 2) aineõppes – läbivatest teemadest lähtudes tuuakse aineõppesse sobivad teemakäsitlused, näited ja meetodid, viiakse koos läbi aineteüleseid, klassidevahelisi ja ülekoolilisi projekte. Õppeainete roll läbiva teema õppes on lähtuvalt õppeaine taotlustest ja õppesisust erinev, olenevalt sellest, kui tihe on ainevaldkonna seos läbiva teemaga;
- 3) valikainete valikul – valikained toetavad läbivate teemade taotlusi;
- 4) läbivatest teemadest lähtuvas või õppeaineid lõimivas loovtöös – õpilased võivad läbivast teemast lähtuda selle loovtöö valikul, mida tehakse kas iseseisvalt või rühmatööna;
- 5) korraldades võimaluse korral koostöös kooli pidaja, paikkonna asutuste ja ettevõtete, teiste õppe- ja kultuuriasutuste ning kodanikuühendustega klassivälisest õppetegevust ja huviringide tegevust ning osaledes maakondlikes, üle-eestilistes ja rahvusvahelistes projektides.

9.1 Läbiv teema «Elukestev õpe ja karjääri planeerimine»

Läbiva teema käsitlemise põhimõtted põhikoolis

Õpilast suunatakse:

- 1) teadvustama oma huve, võimeid ja oskusi, mis aitavad kaasa adekvaatse enesehinnangu kujunemisele ning kutseplaanide konkreetsemaks muutumisele;
- 2) arendama oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö- ja otsustamisioskusi ning teabega ümberkäimise oskusi;
- 3) arendama oskust seada endale eesmäärke ning tegutseda neid ellu viies süsteemselt;
- 4) kujundama valmisolekut elukestvalt õppida ja kutseotsuseid teha ning tundma haridus- ja koolitusvõimalusi;
- 5) tutvuma erinevate ametite ja elukutsetega, nende arenguga minevikus ja tulevikus, tundma õppima töösuhteid reguleerivaid õigusakte ning kodukohta majanduskeskkonda.

Läbiva teema käsitlemine I kooliastmes aitab õpilasel kujundada positiivset hoiakut õppimisse ning toetab esmaste õpioskuste omandamist. Mänguliste tegevuste abil aidatakse õpilasel kujundada ning õppida tundma ennast ja lähiümbruse töömaailma, tuginedes õpilase kogemustele igapäevaelust. Õpilasele tutvustatakse erinevaid tegevusalasid ja ameteid, nende olulisust ning omavahelisi seoseid.

Läbiva teema käsitlemine II kooliastmes keskendub õpilase sotsiaalsetele ja toimetulekuoskustele, oma huvide ja võimete tundmaõppimisele ning arendamisele. Eesmärk on aidata õpilasel kujundada põhilisi õpioskusi, empaatiavõimet ning suhtlemis- ja enesekontrollioskusi. Õpilasele tutvustatakse erinevaid elukutseid ja töid ning nende seost inimeste individuaalsete eelduste ja huvidega.

Läbiva teema käsitlemine III kooliastmes keskendub õpilase võimete, huvide, vajaduste ja hoiakute teadvustamisele, õpioskuste arendamisele ning esmaste kutsevalikutega seostamisele. Õpilasi juhitakse mõtlema oma võimalikele tulevastele tegevusvaldkondadele ning arutlema,

millised eeldused ja võimalused on neil olemas, et oma soove ellu viia. Tähtis on käsitleda töö ja kutsega seotud stereotüüpseid suhtumisi kriitiliselt, et need ei muutuks õpilase tulevikuväljavaadete piirajateks. Õpilasi teavitatakse erinevatest tööharjutamise võimalustest ning julgustatakse neid kasutama. Õpilasele vahendatakse teavet edasiõppimisvõimaluste kohta ning luuakse võimalus saada kutsenõustamist.

Läbiva teema käsitlemise põhimõtted gümnaasiumis

Õpilast suunatakse:

- 1) tutvuma erinevate ametite/elukutsetega, haridus- ja koolitusvõimalustega, pöörama tähelepanu praktilistele töötamisoskustele;
- 2) koostama isiklikku karjääriplaani; analüüsima võimalikke alternatiivseid karjäärivalikuid ja nende mõju pikemas perspektiivis;
- 3) analüüsima tööd reguleerivaid õigusakte, ettevõtte ja töötaja õigusi ja kohustusi ning kohalikku majanduskeskkonda;
- 4) tutvuma teabega edasiõppimise ja töö leidmise võimaluste kohta (sealhulgas ettevõtlus) ning luuakse võimalused saada karjäärinõustamist.

Gümnaasiumis aitab läbiv teema kujundada õpilase valmidust ja oskusi teha oma elukäiku puudutavaid valikuid ning suurendada teadmisi töömaailmast. Eesmärgiks on aidata õpilasel mõista ja väärtustada elukestvaid õpet kui elustiili ning mõtestada oma karjääri planeerimist kui jätkuvat otsuste tegemise protsessi. Tähelepanu pööratakse praktilistele töötamisoskustele ja sellekohaste õigusaktide tundmaõppimisele. Õpilastele vahendatakse teavet edasiõppimise ja töö leidmise võimaluste kohta (sealhulgas ettevõtlus) ning neile luuakse võimalused saada karjäärinõustamist.

9.2 Läbiv teema „Keskond ja jätkusuutlik areng“

Läbiva teema käsitlemise põhimõtted põhikoolis

Õpilast suunatakse:

- 1) aru saada loodusest kui terviksüsteemist, inimese ja teda ümbritseva keskkonna vastastikustest seostest ning inimese sõltuvusest loodusressurssidest;
- 2) aru saada inimkonna kultuurilise, sotsiaalse, majandusliku, tehnoloogilise ja inimarengu erinevate tunnuste vastastikusest seotusest ning inimtegevusega kaasnevatest mõjudest;
- 3) väärtustama bioloogilist (sealhulgas maastikulist) ja kultuurilist mitmekesisust ning ökoloogilist jätkusuutlikkust;
- 4) arutlema keskkonnaprobleemide üle nii kodukoha, ühiskonna kui ka üleilmsel tasandil, kujundama isiklikke keskkonnaalaseid seisukohti ning pakkuma lahendusi keskkonnaprobleemidele;
- 5) võtma vastutust jätkusuutliku arengu eest, kasutama loodussäästlikke ja jätkusuutlikku arengut toetavaid tegutsemisviise; hindama ning vajaduse korral muutma oma tarbimisvalikuid ja eluviisi.

Läbiva teema käsitlemine I kooliastmes tugineb õpilase kogemustele, igapäeva elu nähtustele ning looduse vahetule kogemisele. Õppe ja kasvatuse kaudu taotletakse õpilase keskkonnataju kujunemist, pööratakse tähelepanu kodu- ja kooliümbruse keskkonnaküsimustele ning tegutsemisviisidele, mille abil on keskkonnaprobleeme võimalik praktiliselt ära hoida ja lahendada.

Läbiva teema käsitlemine II kooliastmes keskendub peamiselt koduümbruse ja Eesti keskkonnaprobleemide käsitlemisele. Arendatakse tahet osaleda keskkonnaprobleemide ärahoidmises ja lahendamises ning kujundatakse keskkonnaalast otsustamisoskust. Arendatakse säästvat suhtumist ümbritsevasse ja elukeskkonna väärtustamist, õpitakse teadvustama end tarbijana ning toimima keskkonda hoidvalt.

Läbiva teema käsitlemine III kooliastmes keskendub kohalike ning globaalsete keskkonna- ja inimarenguprobleemide käsitlemisele. Eesmärk on kujundada arusaama loodusest kui tervik-süsteemist, looduskeskkonna haprusest ning inimese sõltuvusest loodusvaradest ja -ressurssidest. Õppemeetoditest on kesksel kohal aktiivõppemeetodid, rühmatööd, juhtumiuringud, arutelud ning rollimängud. Õpitavad teadmised, oskused ja hoiakud loovad eeldused vastutustundliku ning säästva suhtumise kujunemiseks oma elukeskkonda ning eetiliste, moraalsete ja esteetiliste aspektide arvestamiseks igapäevaelu probleemide lahendamisel.

Läbiva teema käsitlemise põhimõtted gümnaasiumis

Õpilast suunatakse:

- 1) väärtustama bioloogilist (sealhulgas maastikulist) ja kultuurilist mitmekesisust ning ökoloogilist jätkusuutlikkust;
- 2) kujundama isiklikke keskkonnaalaseid seisukohti, osalema kodanikualgatuse korras keskkonnaasjade otsustamisel, pakkudes välja lahendusi keskkonnaprobleemidele nii isiklikul, ühiskondlikul kui ka ülemaailmsel tasandil;
- 3) aru saama loodusest kui tervik-süsteemist ning inimese ja teda ümbritseva keskkonna vastastikustest seostest, inimese sõltuvusest loodusressurssidest;
- 4) aru saama inimkonna kultuurilise, sotsiaalse, majandusliku, tehnoloogilise ja inimarengu erinevate tunnuste vastastikusest seotusest, inimtegevusega kaasnevatest riskidest;
- 5) võtma vastutust jätkusuutliku arengu eest ja omandama jätkusuutlikku arengut toetavad väärtushinnangud ning käitumisnormid.

Gümnaasiumiastmes harjutavad õpilased keskkonnaalastes küsimustes otsuste langetamist ja hinnangute andmist, arvestades nüüdisaja teaduse ja tehnoloogia arengu võimalusi (sealhulgas piiranguid), normatiivdokumente ning majanduslikke kaalutlusi. Kujundatakse valmisolekut tegeleda keskkonnakaitseküsimustega kriitiliselt mõtleva kodanikuna nii isiklikul, ühiskondlikul kui ka ülemaailmsel tasandil ning rakendada loodussäästlikke ja jätkusuutlikke tegutsemis- ning majandamisviise.

9.3 Läbiv teema «Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus»

Läbiva teema käsitlemise põhimõtted põhikoolis

Õpilast suunatakse:

- 1) väärtustama ühiselu demokraatlikku korraldamist, koostööd, kodanikualgatus ja vabatahtlikkusel põhinevat tegutsemist ning konfliktide rahumeelset ja vägivallatut lahendamist;
- 2) olema algatusvõimeline ja ettevõtlik, kujundama isiklikke seisukohti ning neid väljendama;
- 3) tundma õppima ja kaitsma enda ja teiste õigusi ning mõistma nendega kaasnevat vastutust ja kohustusi;
- 4) mõistma avaliku, ettevõtlus- ja mittetulundussektori seoseid ning toimimist;

- 5) mõistma enda kui üksikisiku rolli ühiskonnas ning omandama oskusi osaleda otsustamisprotsessides;
- 6) mõistma ettevõtluse rolli ühiskonnas ning suhtuma positiivselt ettevõtlusse ja selles osalemisse.

Läbiva teema käsitlemisel I kooliastmes on keskne saada koostöö ja ühiste otsuste tegemise kogemusi. Selle viisid on õpilaste vabatahtlik tegevus, nt talgutöö, ühisürituste korraldamine vms. Lähtudes paikkonna võimalustest, tutvustatakse õpilasele kodukandi ettevõtteid, noorteühinguid ja teisi vabatahtlikke organisatsioone või huvirühmi, kes korraldavad kogukonnas üldkasulikke tegevusi, milles õpilased saavad osaleda.

Läbiva teema käsitlemisel II kooliastmes on oluline toetada õpilase initsiatiivi ning pakkuda talle võimalusi ja abi ühisalgatusteks. Õpilasi innustatakse iseseisvalt tegutsema ühise eesmärgi nimel ning võtma sellega kaasnevat vastutust ja kohustusi. Oluline on suunata õpilasi leidma jõukohastele probleemidele loominguilisi lahendusi ning aidata neil kogeda koos tegutsemise kasulikkust ja vajalikkust.

Läbiva teema käsitlemine III kooliastmes keskendub ühiskonna eri sektorite (avaliku, tulundus- ja mittetulundussektori) toimimisele ning nende seostele. Tähtsal kohal on riigi demokraatliku valitsemise korraldus ning üksikisiku või huvirühma osalemis- ja mõjutamisvõimalused kohaliku ja ühiskonna tasandi otsuste tegemisel. Kodanikualgatuse ning vabatahtlikuna tegutsemise mõistmiseks ja motiveerimiseks ning ettevõtlikkuse arendamiseks tutvustatakse õpilasele võimalusi osaleda tegevustes paikkonna hüvanguks ning teda julgustatakse neis tegevustes osalema.

Läbiva teema käsitlemise põhimõtted gümnaasiumis

Õpilast suunatakse:

- 1) väärtustama demokraatlikku ühiselu korraldamist, koostööd, kodanikualgatust ja vabatahtlikkusel põhinevat tegutsemist ning konfliktide rahumeelset ja vägivallatut lahendamist;
- 2) mõistma avaliku, ettevõtlus- ja mittetulundussektori seoseid ja toimimist, nende aluseks olevaid põhimõtteid, õigusi ja kohustusi;
- 3) mõistma enda kui üksikisiku rolli poliitilises ja majanduslikus süsteemis, võimalusi ja vajadust mõjutada ühiskonnas toimuvat ning omandada oskused otsustamisprotsessides osalemiseks;
- 4) mõistma ettevõtluse rolli ühiskonnas, ettevõtlusega seotud negatiivseid ja positiivseid mõjusid ning kujundama kaalutletud seisukohti ettevõtlusega seotud eetilistes küsimustes; analüüsima ettevõtlusega kaasnevaid riske ja nende vähendamise võimalusi.

Gümnaasiumiastmel on peamine kohalikul ja riigi tasandil otsustamiseks ning majanduselus osalemiseks vajalike praktiliste oskuste kujundamine. Klassi- ja kooliväliste tegevuste ning projektide kaudu süvendatakse õpilaste teadlikkust ühiskonna poliitilisest ja majanduslikust toimimisest, et õpilased saaksid oma kogemuse kaudu tunnetada aktiivseks ja informeeritud kodanikuks olemise eeliseid.

9.4 Läbiv teema «Kultuuriline identiteet»

Läbiva teema käsitlemise põhimõtted põhikoolis

Õpilast suunatakse:

- 1) mõistma ennast kultuuri kandjana, edasivijjana ja kultuuride vahendajana;
- 2) mõistma kultuuridevahelise suhtlemise ja koostöö tähtsust ühiskonna jätkusuutlikkuse kujundajana;
- 3) olema salliv ja suhtuma lugupidavalt teiste kultuuride esindajatesse ning nende tavadesse ja loomingusse, taunima diskrimineerimist;
- 4) tundma õppima ning väärtustama oma ja teiste kultuuride pärandit ja eripära, toetudes ühelt poolt erinevates õppeainetes õpitule ning seda üldistades, teiselt poolt ka omaalgatuslikult loetule, nähtule ja kogetule;
- 5) teadvustama ning tundma õppima mineviku ja nüüdisaja ühiskondade kultuurilist mitmekesisust;
- 6) omandama teadmisi kultuuride (sealhulgas eesti rahvuskultuuri) kujunemise ja vastastikku rikastavate mõjutuste kohta.

Läbiva teema käsitlemisel I kooliastmes on oluline pakkuda õpilasele võimalust osaleda oma kultuurikeskkonna tavades ja kogeda sellega seonduvaid emotsioone. Õpilasel aidatakse jõuda mõistmiseni, et teatud tavad ja kombed on omased teatud kultuurile. Õppe ja kasvatusena kujundatakse meie kultuuriruumis üldiselt tunnustatud käitumisharjumusi, toetatakse uudishimu uue ja erineva suhtes ning positiivset suhtumist sellesse. Õpilaste erinevaid kogemusi kokku viies saavutatakse üldpilt oma kultuurist ja selle kokkupuudetest teiste kultuuridega.

Läbiva teema käsitlemisel II kooliastmes on tähtis kujundada positiivseid hoiakuid erinevate kultuuride ja inimeste suhtes ning vältida eelarvamusliku suhtumise kujunemist. Õpitakse respektierima erisusi ja hindama neid kui kultuurilist mitmekesisust ning kultuuride vastastikuse rikastamise vahendit. Õppes ja kasvatuses leitakse võimalusi, kus õppija saab rakendada oma teadmisi ja oskusi omakultuuri tutvustamiseks näiteks koolide ja rahvusvaheliste projektide kaudu.

Läbiva teema käsitlemisel III kooliastmes on keskne aidata õpilasel mõista, et omaenda tugev kultuuriline identiteet toetab teda teistes kultuurides orienteerumisel. Õpilasele pakutakse erinevaid võimalusi omandada kogemusi ning süvendada teadmisi teistest kultuuridest, saada elamusi erinevatest kunsti- ja kultuurivaldkondadest, sealhulgas võimalust kaasa lüüa kohalike kultuurisündmuste ettevalmistamises ja läbiviimises.

Läbiva teema käsitlemise põhimõtted gümnaasiumis

Õpilast suunatakse:

- 1) mõistma ennast kultuuri kandjana, edasivijjana ja kultuuride vahendajana;
- 2) mõistma kultuuridevahelise suhtlemise ja koostöö tähtsust ühiskonna jätkusuutlikkuse kujundajana, osalema kultuuridevahelises kommunikatsioonis;
- 3) olema salliv ja suhtuma lugupidavalt teiste kultuuride esindajatesse ning nende tavadesse ja loomingusse, taunima diskrimineerimist;
- 4) tundma õppima ja väärtustama oma ja teiste kultuuride pärandit ja eripärasid, toetudes ühelt poolt erinevates õppeainetes õpitule ja seda üldistades, teiselt poolt ka omaalgatuslikult loetule, nähtule ja kogetule;
- 5) teadvustama, tundma õppima ja võrdlema mineviku ja nüüdisaja ühiskondade kultuurilist mitmekesisust;
- 6) omandama teadmisi kultuuride (sealhulgas eesti rahvuskultuuri) kujunemise ja vastastikku rikastavate mõjutuste kohta.

Gümnaasiumiastme õppeprotsess toetab jätkuvalt omakultuuri väärtustamist, huvi ja eelarvamuste vaba ning teadlikku suhtumist teistesse kultuuridesse. Õpilase teadmisi (Eesti ja maailma, eelkõige Euroopa Liidu liikmesriikide) erinevatest kultuuridest laiendatakse ja sünteesitakse tervikuks ajaloo, ühiskonnaõpetuse, muusika, kunstiajaloo, filosoofia, religiooni ajaloo, kirjanduse, võõrkeelte jm tundides. Oluline on luua võimalusi erinevate rahvaste ja kultuuridega tutvumiseks nii kirjanduse, interneti ja meedia teel kui ka vahetu kogemuse kaudu. Õpilasi julgustatakse arutlema selle üle, mida toob endaga kaasa elamine teises kultuuriruumis.

9.5 Läbiv teema „Teabekeskond“

Läbiva teema käsitlemise põhimõtted põhikoolis

Õpilast suunatakse:

- 1) mõistma vahetu ja vahendatu sarnasusi ning erinevusi;
- 2) valima sobivat suhtlusregistrit ning sidekanalit olenevalt olukorrast ja vajadusest;
- 3) määrama oma teabevajadusi ja leidma sobivat teavet;
- 4) kujundama tõhusaid teabeotsingumeetodeid, mis hõlmavad erinevaid teavikuid ja teabekeskondi;
- 5) arendama kriitilise tebeanalüüsi oskust.

Läbiva teema käsitlemisel I kooliastmes on keskmes õpilase igapäevane teabekeskond. Õpetaja abil ja kaaslaste toel harjutakse kirjeldama oma tegevust teabekeskonnas. Õpilane õpib mõistma temale suunatud teadete suhtluseesmärke ning eristama olulisi teateid ebaolulistest. Samuti harjub õpilane mõistma, millised seaduspärasused kehtivad privaatsetes ja millised avalikus ruumis, sealhulgas internetis. Läbiva teema rõhuasetused toetavad I kooliastmes inimeseõpetuse, emakeele ning teiste õppeainete kaudu toimuvat suhtlemisoskuste kujundamist. Õpilase eakohast meediakasutust arvestades pööratakse rohkem tähelepanu visuaalsele meediale ning visuaalse teksti analüüsile.

Läbiva teema käsitlemisel II kooliastmes on käsitluse keskmes avalikus ja privaatsetes ruumis toimimise seaduspärasused ning põhiliste kommunikatsiooniformaatide tundmaõppimine. Õpilane harjub internetis liikudes eristama avalikku ja isiklikku sfääri ning valima selle põhjal õiget suhtlusviisi. Teise kooliastme jooksul harjutakse lugema ja kuulama uudist kui üht ajakirjanduse põhilist tekstiliiki, hindama selle kvaliteeti ning tuvastama uudises puuduvat teavet.

Läbiva teema käsitlemisel III kooliastmes õpitakse mõistma ja analüüsima meedia rolle ühiskonnas, sealhulgas majanduselus, ning kasutama meediat teabeallikana. Senisest olulisemaks muutub teabe usaldusväärsuse kriitiline hindamine, kuna õpilane hakkab leidud teavet järjest rohkem kasutama isiklike otsuste tegemiseks (nt õppimisvõimalusi valides). Õpetus ja kasvatus töös aitavad õpilasel mõista internetis leiduvaid võimalusi ja ohte ning ennast ja oma privaatsust kaitsta; iseseisev teabeotsing muutub õpilasele harjumuspäraseks. Läbiva teema käsitlemine loob võimalused analüüsida meediaga seotud problemaatilisi olukordi (eraellu sekkumine, väärteabe edastamine, huvide kahjustamine, kallutatud teabe edastamine vms).

Läbiva teema käsitlemise põhimõtted gümnaasiumis

Õpilast suunatakse:

- 1) määrama oma teabevajadusi ja leidma sobivat teavet;
- 2) kujundama tõhusaid teabeotsingumeetodeid, mis hõlmavad endas erinevate teavikute ja teabekeskondade kasutamist;
- 3) arendama kriitilise teabeanalüüsi oskust; võrdlema erinevaid diskursiivseid praktikaid (nt seltskonnamedia, kohtupraktika, meelelahutus, sõprade omavaheline suhtlus jpt) ning neis valitsevaid suhtlemisnorme;
- 4) mõistma meedia kui majandusharu üldisi toimimismehhanisme, sealhulgas meedia osa tööturul;
- 5) analüüsima avalikus ruumis kehtivaid reegleid ning kirjeldama võimalikku tegevust nende rikkumise korral.

Gümnaasiumiõpilane teeb meediatarbijana iseseisvaid valikuid ning põhjendab neid, lähtudes oma erinevatest huvidest ja vajadustest. Õpilane on kursis avalikus ruumis tegutsemise reeglitega ning taunib nende rikkumist. Ta mõistab meediamajanduse rolli ühiskonnas, tutvub globaliseerumise mõjudega meedia sisule ja inimeste meediakasutusharjumustele. Läbiva teema ja aineõppe koosmõjul suudab õpilane oma sõnumi vormistada ja seda otstarbekalt edastada.

9.6 Läbiv teema «Tehnoloogia ja innovatsioon»

Läbiva teema käsitlemise põhimõtted põhikoolis

Õpilast suunatakse:

- 1) omandama teadmisi tehnoloogiate toimimise ja arengusuundade kohta erinevates eluvaldkondades;
- 2) mõistma tehnoloogiliste uuenduste mõju inimeste töö- ja eluviisile, elukvaliteedile ning keskkonnale nii tänapäeval kui ka minevikus;
- 3) aru saama tehnoloogiliste, majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste uuenduste vastastikustest mõjudest ning omavahelisest seotusest;
- 4) mõistma ja kriitiliselt hindama tehnoloogilise arengu positiivseid ja negatiivseid mõjusid ning kujundama kaalutletud seisukohti tehnoloogia arengu ja selle kasutamisega seotud eetilistes küsimustes;
- 5) kasutama info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat (edaspidi IKT) eluliste probleemide lahendamiseks ning oma õppimise ja töö tõhustamiseks;
- 6) arendama loovust, koostööoskusi ja algatusvõimet uuenduslike ideede rakendamisel erinevates projektides.

Läbiva teema käsitlemisel I kooliastmes õpitakse tundma infotehnoloogia kasutamise põhiõtteid, vormistades arvutiga loovtöid. Soovitatav on kasutada eelkõige frontaalset õpetamismeetodit ning mängulisi arvutiprogramme. Tehnoloogia rakendamise võimalusi mitmekesistatakse foto või video tegemise ning mudelite ja makettide meisterdamise integreerimise kaudu õppetegevusse.

Läbiva teema käsitlemine II kooliastmes põhineb eelkõige kooli ja õppetööga seonduvatel praktilistel ülesannetel, mis eeldavad tehnoloogia rakendamist erinevates ainetundides või huvitegevuses. Arvutipõhises õppes on soovitatav kasutada rühmatööd ja aktiivõppemeetodeid. Läbiva teema käsitlemine III kooliastmes kujundab IKT rakendamise pädevusi igapäevaelus ja õpingutes. Nende pädevuste kujundamiseks tuleb erinevate õppeainete õpetajatel lõimida oma

ainetundidesse IKT rakendamisel põhinevaid meetodeid ja töövõtteid. Lisaks arvutiklassis peetud ainetundidele on III kooliastmes soovitatav kasutada nüüdisaegseid IKT vahendeid ka kodutööde ja õuesõppe puhul.

Läbiva teema käsitlemise põhimõtted gümnaasiumis

Õpilast suunatakse:

- 1) omandama teadmisi tehnoloogiate toimimise ja arengusuundade kohta erinevates eluvaldkondades;
- 2) mõistma tehnoloogiliste uuenduste mõju inimeste töö- ja eluviisile, elukvaliteedile ja keskkonnale nii tänapäeval kui ka minevikus;
- 3) aru saama tehnoloogilise, majandusliku, sotsiaalse ning kultuurilise innovatsiooni vastastikustest mõjudest ja omavahelisest seotusest;
- 4) mõistma ja kriitiliselt hindama tehnoloogilise arengu positiivseid ja negatiivseid mõjusid ning kujundama kaalutletud seisukohti tehnoloogia arengu ja selle kasutamise seotud eetilistes küsimustes;
- 5) kasutama info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat (edaspidi IKT) eluliste probleemide lahendamiseks ning oma õppimise ja töö tõhustamiseks;
- 6) arendama loovust, koostööoskusi ja algatusvõimet innovaatiliste ideede rakendamisel erinevates projektides, osalema koostöös kaasõpilaste ja/või tehnoloogiafirmaga innovaatilises arendusprojektis.

Gümnaasiumis käsitletakse läbivat teemat eelkõige rühmatööna teostatavate uurimis- ja arendusprojektide vormis, püüdes võimaluse korral kaasata kodukandi innovaatilisemaid tehnoloogia-firmasid või teaduskeskusi. Eesmärgiks on positiivsete hoiakute kujundamine tehnoloogilise innovatsiooni ja sellega seonduvate karjäärivõimaluste suhtes. Samuti tuleb gümnaasiumiastme lõpuks tagada kõigi õpilaste valmisolek IKT kasutamiseks igapäevaelus, õpingutes ja töös.

9.7 Läbiv teema „Tervis ja ohutus“

Läbiva teema käsitlemise põhimõtted põhikoolis

Õpilast suunatakse:

a) tervise valdkonnas:

- 1) terviseteadlikkuse arenemisele, sealhulgas oma tervise ja turvalise käitumise väärtustamisele;
- 2) kasutama oma teadmisi, enesega toimetuleku oskusi ning üldisi sotsiaalseid oskusi enda ja teiste turvalisuse, sealhulgas turvalise koolikeskkonna kujundamiseks;
- 3) teadvustama oma otsuste ja käitumise ning selle tagajärgede seost tervise ja turvalisusega;
- 4) leidma ning kasutama usaldusväärset terviseteadet ja abiteenuseid;
- 5) teadvustama keskkonna mõju oma tervisele.

b) ohutuse valdkonnas:

- 1) tundma eri liiki ohuallikate ja ohtlike olukordade olemust ning nende võimalikku tekkemehhanismi;
- 2) vältima ohuolukordadesse sattumist;
- 3) kujundama turvalisele kooli- ja kodukeskkonnale ning liiklusohutusele suunatud hoiakuid ja käitumist;

- 4) omandama teadmisi ning oskusi ohu- ja kriisiolukordades tõhusalt käituda;
- 5) kujundama õiget liikluskäitumist, harjuma järgima liikluses kehtivaid norme ning arvestama kaasliiklejaid;
- 6) tundma õppima ja väärtustama liikluse ning ohutuse reeglitest tulenevaid õigusi, kohustusi ja vastutust.

Läbiva teema käsitlemisel I kooliastmes pannakse rõhk tervislike ja ohutute käitumisviiside kujundamisele. Õppija omandab eakohased teadmised ja oskused seonduvalt tervise füüsilise, vaimse, emotsionaalse kui sotsiaalse tervise aspektiga ning kujuneb tervist väärtustav hoiak. Selles vanuses on tähtis, et õpilane mõistaks ohu olemust ja selle tekkepõhjusi oma igapäevases keskkonnas ning omandaks oskused käituda ohutult ja turvaliselt. Liikluskasvatuse sisuks on jalakäija ja jalgratturi ohutu liiklemise, käitumise ja liikluses toimetuleku õpetamine, lähtudes eelkõige lapse koduümbruse liikluskeskkonnast. Õppemeetoditest on rõhk jutustustel, aruteludel, rühmatöödel, demonstratsioonidel, rollimängudel ja käitumise modelleerimisel.

Läbiva teema „Tervis ja ohutus“ käsitlemisel II kooliastmes pööratakse teadmiste ja oskuste kujundamise kõrval tähelepanu eelkõige vastavasisuliste väärtushinnangute kujundamisele, õpetuse elulähedusele ja levinuma riskikäitumise ärahoidmisele (käitumine, millega kaasnevad nt vigastused, ohu tekkimine, alkoholi jt uimastite kuritarvitamine, suitsetamine, seksuaalne riskikäitumine, ebatervislik toitumine, vähene kehaline aktiivsus ja kehaline ülekoormus). Õppemeetoditest sobivad aktiivõppemeetodid, arutelu, rühmatöö, rollimängud ja demonstratsioonid. Õppetööd ainetundides saavad täiendada noortelt noortele meetodikal põhinevad tunnivälised projektid.

Läbiva teema käsitlemisel III kooliastmes pööratakse tähelepanu tervist ja ohutust väärtustavate hoiakute kujundamisele ning tervisliku ja ohutu käitumise oskuste arendamisele. Õppemeetoditest on kesksel kohal aktiivõppemeetodid, diskussioon, juhtumianalüüsid, rühmatöö, uurimisprojektid ja rollimängud. Tähtsal kohal on ka õpilastega korraldatavad klassivälised ennetusprogrammid ning õpilaste maksimaalne kaasamine tervist edendavatesse ja ümbritseva turvalisust suurendavatesse tegevustes.

II ja III kooliastme liikluskasvatuse sisuks on erinevate liiklusolukordade selgitamine lapse enda ja teiste liiklejate seisukohalt ning linna ja maapiirkonna teedel ohutu liiklemise õpetamine.

Läbiva teema käsitlemise põhimõtted gümnaasiumis

Õpilast suunatakse:

- 1) hindama mitmesuguste käitumisviiside ohutusastet ning lühi- ja pikaajalisi tagajärgi tervisele ja turvalisusele; selgitama loodus- ja sotsiaalainetes õpitule tuginedes alkoholi ja tubaka mõju inimorganismile ja käitumisele;
- 2) analüüsima ja hindama keskkonna ja ühiskonna (sealhulgas eakaaslaste) mõju inimeste tervisele ja ohutusalaste otsuste langetamisele; vältima negatiivseid mõjusid ja toetama teisi positiivsete otsuste langetamisel;
- 3) analüüsima tervise- ja ohutusalase info, toodete ja teenuste kvaliteeti, maksumust ja kättesaadavust;
- 4) analüüsima ohuteguri suurust, teadvustama õnnetuse ahelreaktsiooni võimalikkust; tundma ära olukorrad, mis nõuavad professionaalset abi.

Gümnaasiumiosas on põhiliseks läbiva teema käsitlemise vormiks õpilaste praktiline tunniväline terviseedenduslik ja turvalisust toetav tegevus, sealhulgas nooremate juhendajatena ja projektide väljatöötajatena ning rakendajatena oma koolis või ka riiklikul tasandil. Liikluskasvatuse sisuks on liiklusohutust tagavate hoiakute arendamine ja käitumise mõjutamine, millega laiendatakse ja süvendatakse põhikoolis omandatud liiklusohutusosalaseid teadmisi, oskusi, vilumusi ja hoiakuid.

Liikluskasvatuse teema käsitlemise ulatus klassiti:

- jalakäija liiklusreeglid – 4 tundi õppeaastas;
- ohutu liikluskäitumine – 2 tundi õppeaastas;
- liikluses kehtivate normide järgimine ja kaasliiklejatega arvestamine – 1 tund õppeaastas;
- liikluse reeglitest tulenevad õigused, kohustused ja vastutus – 1 tund õppeaastas.

9.8 Läviva teema «Väärtused ja kõlblus»

Läviva teema käsitlemise põhimõtted põhikoolis

Õpilast suunatakse:

- 1) tunnustama väärtusi, kõlbelisi norme ja viisakusreegleid;
- 2) analüüsima süstemaatiliselt kõlbelisi norme ja väärtusi;
- 3) arutlema üldtunnustatud eetiliste printsiipide üle ja neid omaks võtma;
- 4) juhinduma oma käitumises neist põhimõtetest ning hindama iseenda ja kaasinimeste käitumist nende alusel;
- 5) osalema kollektiivi (klassi, kooli, huviringi jm) eetikakoodeksi ja käitumisreeglite väljatöötamises ning neid järgima;
- 6) reflekteerima nii iseenda kui ka kaasinimeste käitumispõhimõtete üle, kasutades kõlbeliste konfliktide lahendamise ning vastutustundlike valikute tegemise oskusi.

Läviva teema käsitlemisel I kooliastmes on rõhk iseenda tundmaõppimisel, heade kommete omandamisel ja sellise klassikollektiivi kujundamisel, kus peetakse oluliseks õiglust, ausust, hoolivust, sallivust, inimväärikust, lugupidamist enda ja teiste vastu, lubaduste pidamist ning demokraatlikku osalemist ja rahvuslikkust. Õppemeetoditest on esikohal töö jutustustega, rollimängud, arutelud ja õpetaja selgitused, mille vältel õpitakse oma kogemusi teadvustama ning oma tegutsemist jälgima ja reflekteerima.

Läviva teema käsitlemisega II kooliastmes teadvustatakse ja mõtestatakse kõlbelisi norme ning kujundatakse sallivust ja lugupidamist erinevate inimeste vastu. Erinevaid vaatenurki pakkuva käsitluse kaudu taotletakse õpilase isiklike seisukohtade kujunemist humanistlike kõlbeliste normide taustal. Õpilase mõttearendustesse tuleks suhtuda paindlikult, jättes õpilasele võimaluse säilitada oma arvamus. Õppemeetoditest on kesksel kohal lugude analüüs, aktiivõppemeetodid, rühmatöö, konfliktsete juhtumite arutelu ning rollimängud. Õppevara kaudu tutvustatakse õpilasele positiivseid kõlbelisi eeskujusid ja ideaale. Igapäevases koolielus pakutakse võimalusi rakendada omandatud teadmisi.

Läviva teema käsitlemine III kooliastmes toob selgemalt esile väärtushinnangute ja kõlbeliste normide ühiskondliku ning ajaloolis-kultuurilise mõõtme. Erinevate maailmavaadete ja religioonide tutvustamisega (ajaloos ning tänapäeval) toetatakse sallivuse ja lugupidava

suhtumise ning maailmavaatelistes küsimustes orienteerumise oskuste kujunemist. Eri allikatest teabe kogumisega, erinevates õppeainetes käsitletu ning kogemuste põhjal juhitakse õpilasi arutlema väärtuste ja kõlbelisuse teemade üle, võrdlema erinevaid seisukohti ja põhjendama oma seisukohti, pidades silmas eelarvamusteta, taktitundelist, avatud ja lugupidavat suhtumist erinevatesse arusaamadesse. Sobilik on teha uurimisprojekte, mis võimaldavad käsitleda küsimusi sügavamalt ja mitmekülgsemalt.

Läbiva teema käsitlemise põhimõtted gümnaasiumis

Õpilast suunatakse:

- 1) analüüsima kriitiliselt ja argumenteeritult väärtusi ja kõlbelisi norme, erinevaid väärtussüsteeme, nende seoseid ajaloolis-kultuurilise kontekstiga, religiooniga ja maailmavaatega;
- 2) reflekteerima isiklikke väärtushoiakute ja kõlbeliste tõekspidamiste üle; tegema mõtestatud maailmavaatelisi ja kõlbelisi valikuid ning neid põhjendama;
- 3) tegutsema erinevaid vaateid ja seisukohti respektierides ning kaitsma ja põhjendama oma seisukohti;
- 4) ette nägema, võimaluse korral vältima ja lahendama väärtuste ja kõlbeliste normidega seotud konfliktsituatsioone;
- 5) mõistma, et mitmekesisus on ühiskonna rikkuse ja arengu tingimusi.

Läbiva teema käsitlemisel gümnaasiumis on kesksel kohal kriitilise mõtlemise ja argumenteerimisoskuse arendamine, asjakohase teabe kogumine ja üldistuste tegemine, tuues esile seoseid erinevate valdkondade, varasemate teadmiste ja kogemustega ning väärtussüsteemide, maailmapildi ja maailmavaate küsimustega. Soovitavate käitumisviiside kujunemist tõhustab õpilase osalus demokraatlikes diskussioonides, kooli õpilasomavalitsuse ja muude sarnaste organisatsioonide töös ning kaasatus koolielu korraldamisse.

10. LÕIMINGU PÕHIMÕTTED PÕHIKOO LIS JA GÜMNAASIUMIS

Õppetegevus ja selle tulemused kujundatakse tervikuks lõimingu kaudu. Lõiming õppeainete vahel on kirjeldatud ainekavades. Lõimingu saavutamiseks korraldab kool õpet ja kujundab õppekeskkonda ning õpetajate koostööd viisil, mis võimaldab aineteülest käsitlust: täpsustades pädevusi, seades õppe-eesmärke ning määrates erinevate õppeainete ühiseid probleeme ja mõistestikku. Õppe lõimimine saavutatakse erinevate ainevaldkondade õppeainete ühisosa järgimisel, õppeainete, koolisiseste projektide ja läbivate teemade ühiste temaatiliste rõhuasetuste, õppeülesannete ning -viiside abil. Lõimingu kaudu muutub õppimine tähenduslikumaks ja tulemusikumaks.

Samuti on lõimingul oluline roll õppimise fragmenteerituse vähendamises, eesmärgiga muuta õppimine õpilase jaoks tähenduslikuks. Koolis püüeldakse selles suunas, et õpilasel tekiks suutlikkus ühe õppeaine teadmisi ja oskusi teise õppeainesse üle kanda, ning tekiks suutlikkus koolis õpitut seostada ka argielu teadmise ja oskusega. Õpilase sisene lõiming annab võimaluse luua seoseid, näha analoogiaid ja paralleele, aga ka erinevusi ja vastuolusid, seostada omavahel põhimõisteid ning märgata mitmesuguseid, ka ebatavalisi seoseid.

Lõiming on õpetajate teadlik katse seostada erinevaid teadmisi ja oskusi ning õppemeetodeid omavahel nii, et saavutada õppekava ja õpetuse terviklikkus. Valdkonnasisese lõimingu aluseks on vastava valdkonnapädevuse kujunemine. Valdkonnaülese lõimingu aluseks on pädevused kooliastmeti. Lõimingut väljendatakse õpetaja töökavas õppetegevustena. Tegevusteks võivad olla projektide kavandamine ja teostamine, probleemide lahendamine, uurimine, küsimuste esitamine ja neile vastuste leidmine.

Lõimingu õnnestumiseks on oluline õpetajate koostöö. Selleks on koolis loodud võimalused õpetajate omavaheliseks tihedaks koostööks ning samuti toetatakse õpetajate professionaalset arengut. Kavandamise aluseks on tagasiside, mis saadakse kujundava hindamise või arenguveestluste kaudu.

Õpetaja on lõimingu viiside valikul vaba ning lõiming kajastub õpetaja töökavas kirjeldatuna õppetegevusena. Viisi valik sõltub sellest, mida tahetakse lõimimisega saavutada: kas luua seoseid üksikute õpitulemuste vahel, ainevaldkondade sees ja ainevaldkondade vahel või soovitakse lõiminguga saavutada kooliastme pädevusi, üldpädevusi või valdkonnapädevusi. Õpetajal on kasutada järgmised lõiminguviisid: ainetevahelised seosed, ajaline kooskõla, ainete kombineerimine, teemakeskne ehk multidistsiplinaarne lõiming, interdistsiplinaarne valdkonnasisene või interdistsiplinaarne valdkondade vaheline lõiming.

11. III KOOLIASTME LOOVTÖÖ TEMAATIKA VALIK, JUHENDAMINE, TÖÖ KOOSTAMISE JA HINDAMISE KORRALDUS

Loovtööde koostamise täpne kord on kirjeldatud Kose Gümnaasiumi dokumendis „*Kose Gümnaasiumi loovtööde ettevalmistamise ning hindamise tingimused ja kord*“.

11.1 Üldalused

- 1) Kolmandas kooliastmes korraldab Kose Gümnaasium õpilastele läbivatest teemadest lähtuva või õppeaineid lõimiva loovtöö.
- 2) Loovtöö on juhendatud õppeprotsess, mille käigus õpilane rakendab iseseisva töö oskusi ja omandatud teadmisi, arendab loovust ja kinnistab ning täiendab koolis omandatud.
- 3) Loovtööks võib olla uurimus, projekt, omaloominguline töö, kunstitöö või muu taoline.
- 4) Loovtööd võib teha nii individuaalselt kui ka kollektiivselt. Kollektiivselt teostatud loovtööde puhul peab rühma iga liikme panus olema selgelt tõendatud ja nähtav igas töö etapis.
- 5) Loovtööna valminud uurimus eeldab materjali kogumist, analüüsimist/süsteemiseerimist ja üldistamist ning järelduste tegemist. Projekt eeldab projekti kavandamist, läbiviimist ja tagasisidestamist. Omaloominguline töö eeldab idee loomist, teose valmimist ja esitamist.
- 6) Loovtöö sooritatakse Kose Gümnaasiumis 8. klassis.
- 7) Põhikooli lõpetab õpilane, kes on kolmandas kooliastmes sooritanud loovtöö.
- 8) Loovtöö teema ja hinne kantakse 8. klassi tunnistusele ja põhikooli lõputunnistusele.

11.2 Loovtöö eesmärk

Loovtöö eesmärgiks on pakkuda õpilasele võimetekohast ning huvidest lähtuvat eneseteostuse võimalust ning toetada:

- 1) õpilase tervikliku maailmapildi ja loomingulise algatusvõime ja loova eneseväljendusoskuse kujunemist ning aidata kaasa uute ideede tekkimisele ja teostamisele õppeainete lõimumise ja loovtöö protsessi kaudu;
- 2) õpimotivatsiooni, eneserefleksiooni ja kriitilise mõtlemise kujunemist;
- 3) õpilase kujunemist loovaks ning mitmekülgseks isiksuseks;
- 4) üldpädevuste (iseseisev ja rühmas töötamine, probleemide lahendamine, kriitiline mõtlemine, argumenteerimis-, eneseväljendus- ja esinemisoskus, töö allikate ja andmetega; tegevuse kavandamine ning kavandatu järgimine, tegevuse ja töö analüüsimise oskus, loovtöö vormistamine, IKT vahendite kasutamine jne) kujunemist;
- 5) õpilast tema võimete paremal tundmaõppimisel, mis aitaks teha valikuid järgnevateks õpinguteks.

11.3 Loovtöö teema valimine

- 1) Loovtöö teema valib õpilane kooskõlastades selle juhendajaga.
- 2) Loovtöö täpsema teemavaliku teevad õpilased II õppeveerandi alguseks ja sõnastavad selle koos juhendajaga. Loovtöö teema fikseerib kirjalikult klassijuhataja hiljemalt III õppeveerandi lõpuks, kus on kirjas:
 - töö sooritaja(d);
 - loovtöö teema pealkiri;
 - töö ajakava;
 - juhendaja(d).

11.4 Loovtööde juhendamine

- 1) Üldjuhul on loovtöö juhendajaks Kose Gümnaasiumi õpetaja(d).
- 2) Loovtööd võib juhendada ka mitte kooli töötaja. Sel juhul määratakse õpilasele ka koolipoolne juhendaja, kes jälgib, et õpilane peaks kinni ajakavast ja järgiks töö ülesehitusele ja vormistamisele esitatud nõudeid.
- 3) Juhendaja ja õpilane koostavad ajakava, mis kindlustab loovtöö õigeaegse valmimise.
- 4) Loovtöö üldine juhendamine toimub valikaine „Loovtöö alused“ .
- 5) Ühel juhendajal võib olla maksimaalselt 4 juhendatavat.
- 6) Juhendaja roll on suunav:
 - aitab õpilast teema valikul ja tegevusplaani koostamisel;
 - soovib vajadusel kirjandust ja annab suuniseid info leidmisel;
 - jälgib töö vastavust sisulistele ja vormistamise nõuetele ning jälgib ajakava täitmist;
 - nõustab õpilast esitluse edukaks läbiviimiseks;
 - täpsustab rühmatöös liikmete tööpanuse;
 - annab kirjaliku nõusoleku loovtöö kaitsmisele lubamiseks.
- 7) Loovtöö koostamise minimaalne ajaline maht õpilase jaoks võiks olla 35 tundi, mis sisaldab nii juhendamisele kulunud tunde kui ka iseseisvat tööd.

11.5 Loovtöö kaitsmise korraldamine

- 1) Loovtöö kaitsmiseks moodustatakse vähemalt kolmeliikmelised kaitsmiskomisjonid.
- 2) Kaitsmiskomisjonide koosseisu, arvu ja kaitsmise kuupäevad kinnitab kooli direktor.
- 3) Loovtöö kaitsmisele lubatakse õpilane, kui tema töö on juhendaja hinnangul kaitsmiskõlbulik ja kellel on tähtaegselt esitatud töö kirjalik osa.
- 4) Juhendaja poolt heaks kiidetud loovtöö kirjalik osa esitatakse kaitsmiskomisjonile tutvumiseks nädal enne töö kaitsmist.
- 5) Loovtöö kaitsmine on avalik. Loovtöö koostaja teeb 5 – 10 minutilise suulise ettekande, põhjendades teema valikut ja töö eesmärki, kirjeldades töö käiku ja analüüsides saadud tulemusi. Suulist ettekannet võib illustreerida näitliku abimaterjaliga ja esitlusega.
- 6) Ettekande lõpus annab loovtöö juhendaja praktilisele tööprotsessile ja selle tulemusele omapoolse hinnangu. Kaitsmiskomisjon ja kuulajad võivad esitada tööd puudutavaid küsimusi.
- 7) Loovtöö võib lugeda sooritatuks, kui õpilane on:
 - saavutanud üleriigilisel aineolümpiaadil või konkursil 1.-10. koha;
 - osalenud rahvusvahelisel aineolümpiaadil;
 - saavutanud üleriigilisel õpilasuurimuste konkursil 1.-6. koha.

11.6 Loovtöö hindamine

- 1) Loovtöö hindamise eesmärgiks on:
 - kirjeldada loovtööle seatud eesmärkide täideviimist ning anda seeläbi tagasisidet loovtöö kui terviku kohta;
 - kujundada kriitilist suhtumist oma töösse, julgustada õpilast järgmisteks loovtöödeks ning toetada seeläbi isiksuse arengut.
- 2) Loovtööle ja selle esitlemisele annab koondhinnangu vähemalt kolmeliikmeline kaitsmiskomisjon. Rühmatöö puhul antakse hinnang iga liikme töö panusele.
- 3) Hinnang antakse:
 - **Töö sisule:** töö vastavus teemale, seatud eesmärkide saavutamine, meetodite valik ja rakendus; terminite ja keele korrektne kasutamine, töö ülesehitus; kunstitöö ning omaloomingulise muusikateose puhul hinnatakse teose ideed, originaalsust ja selle teostumist, samuti uute seoste loomise oskust; muusikateose esitamise puhul hinnatakse kunstilist teostust.
 - **Loovtöö protsessile:** õpilase algatusvõimet ja initsiatiivi loovtöö teema valimisel, ajakava järgimine, kokkulepetest kinnipidamine, ideede rohkust, suhtlemisoskust.
 - **Loovtöö vormistamisele:** teksti, jooniste, graafikute ja tabelite korrektne vormistamine; viitamine.
 - **Loovtöö esitlemisele:** esitluse ülesehitus, kõne tempo, esitluse näitlikustamine, kontakt kuulajatega.
- 4) Loovtöö hindamine toimub vastavalt kehtivale hindamismudelile (vt kooli kodulehel).
- 5) Juhendaja annab loovtööle enne selle esitamist heakskiidu.
- 6) Loovtöö mittesooritamises eriarvamusel olemine otsustatakse komisjoniliikmete häälteenamusega.
- 7) Kui loovtöös tuvastatakse plagieerimine, hinnatakse õpilasuurimust hindegas „nõrk”.
- 8) Mittesooritamise korral on õpilasel võimalus taotleda kaitsmist teist korda, esitades õppejuhile vastava avalduse.

12. ÕPILASUURIMUSE VÕI PRAKTILISE TÖÖ KORRALDUS JA HINDAMINE

12.1 Õpilasuurimuse ja praktilise töö korralduslikud seisukohad

- 1) Õpilasuurimuse ja praktilise töö protsessi eest vastutab kooli direktori poolt käskkirjaga määratud koordineerija.
- 2) Igaks õppeaastaks kehtestab direktor käskkirjaga õpilasuurimuse või praktilise töö koostamise ajakava, mis avalikustatakse kooli kodulehel.
- 3) Õpilasuurimuse või praktilise töö läbiviimine toimub vastavalt Kose Gümnaasiumi dokumendile „Kose Gümnaasiumi õpilasuurimuse ja praktilise töö koostamise juhend“.
- 4) Õpilasuurimuse või praktilise töö juhendaja on Kose gümnaasiumi õpetaja, kes võib juhendada kuni kolme uurimistööd. Juhul kui õpilasuurimuse või praktilise töö juhendamiseks on vaja lisaks juhendajale abiks veel mõnda asjatundjat, siis võib õpilasuurimisel või praktilisel tööel olla mitu juhendajat/konsultanti.
- 5) Õpilasuurimist võib juhendada ka mitte Kose gümnaasiumi õpetaja, kuid õpilane on kohustatud järgima töö ülesehitusel ja vormistamisel Kose gümnaasiumi poolt esitatud vastavaid nõudeid.
- 6) Õpilasuurimuste ja praktiliste tööde kaitsmiseks moodustab direktor käskkirjaga vähemalt neljaliikmelise kaitsmiskomisjoni.
- 7) Valminud uurimistöö või praktilise töö kirjalik osa esitatakse õpilase poolt eelkaitsmiseks, retsenseerimiseks ja hindamiseks pdf-vormingus. Lõppkaitsmisele esitatakse töö nii pdf-vormingus kooli vastavasse serveri kausta kui ka paber kandjale prinditult ja köidetult.
- 8) Tähtjaks eelkaitsmisele mitte esitatud töö kaotab lõplikust punktisummast iga üle tähtaja läinud päeva eest 1 punkti.
- 9) Kui õpilane ei esita oma tööd eelkaitsmiseks vähemalt 5 päeva enne tööde lõppkaitsmiseks esitamise tähtaega, ei saa õpilane võimalust uurimust/praktilist tööd kaitsta direktori poolt määratud lõppkaitsmise kuupäeval, vaid selle töö kaitsmine toimub korduskaitsmise päeval.
- 10) Valminud õpilasuurimuse või praktilise töö lõppkaitsmisele lubamise otsustab eelkaitsmiskomisjon koostöös töö juhendajaga. Eelkaitsmine toimub kolm kuud enne lõppkaitsmist.
- 11) Hiljemalt kolm nädalat enne lõppkaitsmist esitab õpilasuurimuse või praktilise töö juhendaja töö kohta kirjaliku arvamuse kaitsmiskomisjonile.
- 12) Retsensent tutvub tööga hiljemalt kaks nädalat enne lõppkaitsmist ja esitab kirjaliku retsensiooni kaitsmiskomisjonile ja töö koostajale.
- 13) Kaks nädalat enne lõppkaitsmist esitatakse töö hindamiseks kaitsmiskomisjonile, ürituse puhul kutsutakse komisjon sellest osa võtma.
- 14) Praktilise töö teostamise ja vormistamisega seonduvad rahalised ning muud materiaalsed kulutused kannab praktilise töö autor(-id) või võimalusel kool (eelneval kirjalikul kokkuleppel praktilise töö teostajaga).
- 15) Õpilaste tööd arhiveeritakse kooli poolt (teksti-, pildi-, heli-, video- vm failidena) ja/või säilitatakse koolis ja/või tagastatakse autorile kirjaliku avalduse esitamisel.
- 16) Õpilaste töödega seonduvaid materjale võidakse kasutada kooli õppetegevuses, kooli tutvustavates trükistes, kooli õppematerjalidena jne.
- 17) Tööde kaitsmine on avalik.

12.2 Õpilasuurimuse kirjutamine

Uurimistöö etapid on:

Tegevus	Tähtaeg
Teema valik, juhendaja leidmine, töö eesmärgi püstitus	11. klassi esimese trimestri 4. õppenädal
Esmane kirjandusega tutvumine, materjali otsimine ja lugemine	Uurimistöö projekti esitamine 11. klassi esimese trimestri 8. õppenädal
Kava ja kalenderplaani koostamine	
Esialgsete hüpoteeside sõnastamine, allikmaterjalide valik ja läbitöötamine 1. kollokvium	Uurimistööde teemade lõplik kinnitamine 11. klassi teise trimestri 1. õppenädal
Materjali kogumine, süstematiseerimine, vaatlus-, katse-, küsitlusandmete kogumine 2. kollokvium	
Materjali analüüs 3. kollokvium	
Uurimistulemuste tõlgendamine, teksti kirjutamine ja töö esimese variandi esitamine juhendajale. 4. kollokvium	Vahearuande esitamine koordinaatorile 12.klass teine trimester 1. õppenädal
Õpilasuurimuste/praktiliste tööde eelkaitsmine	Tööde esitamine eelkaitsmiskomisjonile 12. klass veebruari esimene nädal
Teksti viimistlemine ja töö lõplik vormistamine	Töö esitamine retsensendile 12. klass kolmas trimester, aprilli teine nädal
Õpilasuurimuste/praktiliste tööde kaitsmine 12. klassi eksamiperioodil	

12.3 Teema ja juhendaja valik ning registreerimine

Õpilane valib endale teema ja leiab juhendajaga, kes on pädev vastavat teemat juhendama. Õpilane registreerib teema ja juhendaja klassijuhataja juures. Klassijuhataja edastab kogu klassi õpilaste teemavalikud õppealajuhatajale/koordineerijale.

Teema valikul tuleb silmas pidada:

- teema aktuaalsust ja originaalsust;
- teema konkreetsust ja piiritletust (uurimistöö peab vastuse andma teemas sõnastatud põhiprobleemile);

- võimalusi erialakirjanduse hankimiseks ja andmete kogumiseks;
- töö koostaja huve ja võimeid.

12.4 Õpilase ja juhendaja põhitegevused

Õpilane on vastutav, kui ta ei täida kalenderplaani, ning õpetaja on vastutav, kui ta ei konsulteerii õpilast.

Juhendaja:

- aitab püstitada töö eesmärgi ja kavandada töö ülesehitust;
- aitab koostada uurimistöö kalenderplaani;
- annab suuna teemakohase kirjanduse ja algallikate otsimiseks;
- konsulteerib õpilast uurimistöö käigus;
- annab kirjutamisprotsessi ajal õpilasele konstruktiivset tagasisidet, motiveerib õpilast;
- kontrollib töö valmimist osade kaupa;
- hindab õpilase tööprotsessi;
- annab kirjaliku hinnangu õpilase tööle;
- vastutab töö lubamise eest kaitsmisele.

Õpilane:

- otsib teemakohase kirjanduse ja allikad;
- kogub ja analüüsib uurimismaterjali sisuliselt;
- annab perioodiliselt juhendajale aru töö käigust;
- vastutab töös esinenud andmete õigsuse eest;
- vormistab töö nõuetekohaselt;
- kaitseb tööd kaitsmiskomisjoni ees.

12.5 Hindamine

- 1) Õpilasuurimuse või praktilise töö hindamisel lähtutakse peatükk 15 kirjeldatud hindamise korraldusest ja „Kose Gümnaasiumi õpilasuurimuse ja praktilise töö hindamisjuhendist”.
- 2) Õpilasuurimuse ja praktilise töö hindamisjuhendiga on sätestatud tööde hindamise kriteeriumid, põhimõtted ja kord.
- 3) Õpilasuurimuse hindamiseks viiakse läbi retsenseerimine ja kaitsmine.
- 4) Töö hinne kujuneb kollokviumitel kogutud punktidest, juhendaja ja retsensendi hinnangust, õpilasuurimuse kaitsmise komisjoni hinnangust ning töö autori esitlusest kaitsmisel. Hindamise kohta koostatakse protokoll.
- 5) Tähtjaks eelkaitsmisele mitte esitatud töö kaotab lõplikust punktisummast iga üle tähtaja läinud päeva eest 1 punkti.
- 6) Kokku on töö eest võimalik saada 100 punkti, mille alusel pannakse töö hinne 5-palli skaalas vastavalt Kose Gümnaasiumi hindamisjuhendile:
 - 90 - 100 punkti – hinne „5“
 - 75 – 89 punkti – hinne „4“
 - 50 – 74 punkti – hinne „3“
 - 20 – 49 punkti – hinne ”2”

- 0 – 19 punkti – hinne "1"
- 7) Kui hindamisel tuvastatakse plagieerimine või autoriõiguste rikkumine, hinnatakse õpilasuurimust/praktilist tööd hindegaga „nõrk”.
 - 8) Kui uurimistööd/praktilist tööd on hinnatud mitterahuldava hindegaga, antakse õpilasele võimalus korduvaks uurimistöö/praktilise töö ettevalmistamiseks ja kaitsmiseks. Korduskaitsmise saab sooritada kooli direktori poolt määratud ajal hiljemalt jooksva õppeaasta 18. juunil. Õpilase taotlusel võib korduskaitsmine toimuda ka pärast 18. juunit, hiljemalt jooksva õppeaasta 25. augustiks. Täpse korduskaitsmise aja määrab kaitsmiskomisjon ja kinnitab kooli direktor.

12.6 Uurimistööde / praktiliste tööde hinde apelleerimine

- 1) Uurimistöö kaitsmiskomisjoni otsusega mittenoostumisel võib töö autor esitada kirjaliku apellatsiooni kaitsmiskomisjoni esimehe nimele 3 tööpäeva jooksul pärast kaitsmist.
- 2) Esitatud apellatsioonide läbivaatamiseks moodustab direktor kolmeliikmelise apellatsioonikomisjoni, kes võib kaasata eksperte väljastpoolt kooli.
- 3) Apellatsioonikomisjon teeb vaidlustatud uurimistöö hinde kohta 10 päeva jooksul apellatsiooni esitamisest ühe järgmistest otsustest:
 - jätta uurimistöö tulemus muutmata;
 - tõsta uurimistöö tulemust;
 - langetada uurimistöö tulemust.
- 4) Apellatsioonikomisjoni otsus koos põhjendusega saadetakse avalduse esitajale 10 tööpäeva jooksul arvates avalduse laekumisest kirjalikult e-postiga avaldusel toodud aadressil.

13. KOOLI ÕPPEKAVA VÄLISE ÕPPIMISE VÕI TEGEVUSE ARVESTAMINE KOOLIS ÕPETATAVA OSANA

Kooli õppekavaväliste õpingute või tegevuste arvestamine kooli õppekava osana võimaldab suurendada õpilaste, sealhulgas erivajadustega õpilaste hariduslikku mobiilsust ning avardada võimalusi kooliväliseks õppeks. Mujal õppimine annab paindlikuma võimaluse hariduse omandamiseks ja annab andekamatele õpilastele võimaluse ennast teostada.

Kui kooli õppekava välist õppimist või tegevust arvestatakse koolis õpetatava osana, siis peab olema aru saada, millise õppimise põhjal on seda tehtud ja milliste õpitulemuste põhjal on kooli õppekava välist õppimist või tegevust arvestatud. Kooli õppekavavälise õppe või tegevuse arvestamisel loetakse tulemused samaväärseks õppekava läbimisel saavutatud õpitulemustega. Põhikoolis ja gümnaasiumis arvestatakse samal haridustasemel või kõrgemal tasemel omandatud. On oluline, et mujal õpitu oleks sisuliselt sobiv õppekavaga, mille järgi õpilane koolis õpib.

Kooli õppekavaväliste õpingute või tegevuste arvestamine kooli õppekava osana on protsess, mis koosneb järgmistest etappides: taotleja nõustamine, taotluse koostamine ja esitamine direktorile, taotluse hindamine, direktori otsus, (vajadusel) otsuse vaidlustamine ja vaidemenetlus.

Õpilasel või piiratud teovõimega õpilase puhul vanemal tuleb esitada taotlus etteantud taotlusvormil kooli õppekavaväliste õpingute või tegevuste arvestamise taotlemiseks. Koos taotlusega esitatakse ka vastav tõendusmaterjal.

Kooli õppekavaväliste õpingute või tegevuste arvestamisel kooli õppekava osana võivad võimalikud äraütlemlised olla seotud:

- tähtajalise aegumisega – kui õppimine on toimunud enam kui kolm aastat tagasi;
- sisulise aegumisega – kuna teatud õpitulemused aeguvad ajas, näiteks seoses infotehnoloogia arenguga;
- teisel (madalamal) õppetasel läbitud õppe mitte arvestamisega – gümnaasiumiastmel ei arvestata neid õpinguid, mis on läbitud põhikooli tasemel;
- topeltarvestamise vältimisega - mujal (näiteks muusikakoolis) õpitu, mille tõenduseks on antud muusikakooli tunnistus ei ole automaatselt üle kantav muusika õppeaine läbimisenä. Samuti ei arvestata kooli õppekavaväliseid õpinguid või tegevusi seoses kooli lõpetamisega (koolieksamite sooritamisel, õpilasuurimuse või praktilise töö sooritamisel ning loovtöö koostamisel).

Kooli õppekavaväliste õpingute või tegevuste arvestamiseks moodustab direktor vähemalt kaheliikmelise komisjoni, kes koosneb pedagoogilisest personalist ning kelle ülesanne on selgitada, kas kooli õppekavavälised õpingud või tegevused on võimaldanud nõutud õpitulemuste omandamist ning kas õpingute või tegevuste käigus omandatu on ajakohane. Hindamiskomisjonil on õigus nõuda täiendavaid tõendusmaterjale, kui esitatud materjalid ei ole piisavad õpitulemuste omandatuse tõendamiseks.

14. HINDAMISE KORRALDUS PÕHIKOO LIS JA GÜMNAASIUMIS

- 1) Koolis järgitakse õpilase hindamisel „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses“ § 29 sätestatud ning juhendatakse „Põhikooli riiklikust õppekavast“ § 19 - § 22 ning „Gümnaasiumi riiklikust õppekavast“ § 15 - § 18.
- 2) Hindamise eesmärk on:
 - toetada õpilase arengut;
 - anda tagasisidet õpilase õppeedukuse kohta;
 - innustada ja suunata õpilast sihikindlalt õppima;
 - suunata õpilase enesehinnangu kujunemist, suunata ja toetada õpilast edasise haridustee valikul;
 - suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja individuaalse arengu toetamisel;
 - anda alus õpilase järgmise klassi üleviimiseks ning kooli lõpetamise otsuse tegemiseks.
- 3) Õpilasel on õigus saada teavet hindamise korralduse ning saadud hinnete ja hinnangute kohta. Õpilasel on õigus teada, milline hinne või hinnang on aluseks kokkuvõtvatele hinnetele.
- 4) Õppeainete hindamise kriteeriumid on kirjeldatud kooli õppekava ainekavades. Igal aineõpetajal on õigus lisaks õppekavas kirjeldatud hindamisele täiendada hindamist omapoolsete nõudmistega. Täpsustatud nõudmised iga klassi hindamisele fikseerib õpetaja Stuudiumis ja tutvustab õpilastele trimestri või kursuse alguses.
- 5) Õpilast ja tema vanemat teavitab kool õpiedukusest Stuudiumi vahendusel ning lisaks kokkuvõtvatest hinnetest õppeaasta lõpus Kose Gümnaasiumi tunnistuse kaudu.

Gümnaasiumiastmes väljastatakse õppeaasta lõpus paberkandjal tunnistus vaid juhul, kui klassijuhataja on oma klassi õpilaste ja nende vanematega vastavalt kokku leppinud.

- 6) Täpne hindamisest teavitamine on sätestatud kooli kodukorras.

14.1 Kujundav hindamine

- 1) Kujundava hindamisena mõistetakse õppe kestel toimuvat hindamist, mille käigus analüüsitakse õpilase teadmisi, oskusi, hoiakuid, väärtushinnanguid ja käitumist, antakse tagasisidet õpilase seniste tulemuste ning vajakajäämistele kohta, innustatakse ja suunatakse õpilast edasisele õppimisele ning kavandatakse edasise õppimise eesmärgid ja teed.
- 2) Kujundav hindamine keskendub eelkõige õpilase arengu võrdlemisele tema varasemate saavutustega. Tagasiside kirjeldab õigel ajal ja võimalikult täpselt õpilase tugevaid külgi ja vajakajäämist ning sisaldab ettepanekuid edaspidisteks tegevusteks, mis toetavad õpilase arengut.
- 3) Õppetunni vältel saab õpilane enamasti suulist või kirjalikku sõnalist tagasisidet õppeainet ja ainevaldkonda puudutavate teadmiste ja oskuste (sealhulgas üldpädevuste, kooliastme õppe- ja kasvatusesmärkide ja läbivate teemade) kohta. Kogu õppepäeva vältel annavad õpetajad ja teised õppe- ja kasvatusalal töötavad isikud õpilasele tagasisidet, et toetada õpilase käitumise, hoiakute ja väärtushinnangute kujunemist. Õpilane kaasatakse enese hindamisse, et arendada tema oskust eesmärke seada ning oma õppimist ja käitumist eesmärkide alusel analüüsida ning tõsta õpimotivatsiooni.
- 4) Kujundaval hindamisel viie palli süsteemis hinnatavate tööde koostamisel ja hindamisel on lubatud kasutada hinnemel märget „+“, „-“ ja „-“ -“ lähtuvalt põhimõttest:

Hinne	min	max
	Protsent	
5+	100%	100%
5	93%	99%
5-	90%	92%
4+	88%	89%
4	78%	87%
4-	75%	77%
3+	68%	74%
3	62%	67%
3-	56%	61%
3- -	50%	55%
2	20%	49%
1	0%	19%

- 5) Kujundava hindamise kirjeldava hinnangu kirjutab aineõpetaja Stuudiumi päevikusse.
- 6) Kujundava hindamise ühe vahendina võib kasutada õpimappi. Õpimapp õppimise päevikuna sisaldab nii õppetöid kui ka tööde analüüsi ja tagasisidet. Õpimappe võib koostada aine- ja valdkonnapõhiselt, läbivate teemade või üldpädevuste kohta.

14.2 Teadmiste ja oskuste hindamine kui kokkuvõtivate hinnete alus

- 1) Õpilase ainealaseid teadmisi ja oskusi võrreldakse õpilase õppe aluseks olevas ainekavas toodud oodatavate õpitulemustega ja tema õppele püstitatud eesmärkidega. Ainealaseid teadmisi ja oskusi võib hinnata nii õppe käigus kui ka õppeteema lõppedes.
- 2) Koolis on kasutusel hindamisel viiepalli süsteem:

- hindegga „5” ehk „väga hea” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele täiel määral ja ületavad neid;
 - hindegga „4” ehk „hea” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad üldiselt õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele;
 - hindegga „3” ehk „rahuldav” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused võimaldavad õpilasel edasi õppida või kooli lõpetada ilma, et tal tekiks olulisi raskusi hakkamasaamisel edasisel õppimisel või edasises elus;
 - hindegga „2” ehk „puudulik” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui õpilase areng nende õpitulemuste osas on toimunud, aga ei võimalda oluliste raskusteta hakkamasaamist edasisel õppimisel või edasises elus;
 - hindegga „1” ehk „nõrk” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused ei võimalda oluliste raskusteta hakkamasaamist edasisel õppimisel või edasises elus ning kui õpilase areng nende õpitulemuste osas puudub.
- 3) Viie palli süsteemis hinnatavate kirjalike tööde koostamisel ja hindamisel lähtutakse põhimõttest, et kui kasutatakse punktiarvestust ja õpetaja ei ole andnud teada teisiti, koostatakse tööd nii, et hindegga „5” hinnatakse õpilast, kes on saavutanud 90–100% maksimaalsest võimalikust punktide arvust, hindegga „4” 75–89%, hindegga „3” 50–74%, hindegga „2” 20–49% ning hindegga „1” 0–19%.
 - 4) Tähisega „!” märgistatakse tegemata kohustuslikud hinnatavad aineülesanded.
 - 5) Kool kasutab gümnaasiumis valikkursuste hindamisel lisaks hinnete ka hinnanguid „arvestatud” ja „mittearvestatud”, neid hinnanguid ei teisendata viie palli süsteemi. Hindamise vorm fikseeritakse vastava valikkursuse ainekavas.
 - 6) Kui hindamisel tuvastatakse kõrvalise abi kasutamine või mahakirjutamine või plagieerimine, hinnatakse kirjalikku või praktilist tööd, suulist vastust (esitust), praktilist tegevust või selle tulemust hindegga „nõrk”.
 - 7) Kui kirjalikku või praktilist tööd, suulist vastust (esitust), praktilist tegevust või selle tulemust on hinnatud hindegga „puudulik” või „nõrk” või on hinne jäänud panemata („!”), antakse õpilasele võimalus järelevastamiseks või järeltöö sooritamiseks.

14.3 Kirjeldavate sõnaliste hinnangute kasutamine 1. klassis

- 1) 1. klassi esimesel trimestril kasutatakse õpilase hindamisel kirjeldavaid sõnalisi hinnanguid, millel puudub numbriline ekvivalent. Sõnaline hinnang toetub ainekavades iga õpitulemuse kohta koostatud õpitulemuse hindamise kriteeriumitele, mis on väljendatud erinevatel tasanditel. Õpilase koolist lahkumisel teisendatakse selle õppeaasta kokkuvõtvad hinded ja käimasoleva trimestri jooksul saadud hinded viie palli süsteemi.
- 2) Sõnalised hinnangud annavad teavet õpilase arengu, õppeprotsessis osalemise, õpi- ja käitumisoskuste kujunemise ja õpitulemuste kohta.
- 3) Hinnanguid antakse nii suulises kui ka kirjalikus vormis õppeprotsessi käigus ning perioodi lõpus kokkuvõtva hinnanguna. Kokkuvõtvates hinnangutes kajastub selgelt, kuivõrd taotletud õpitulemused on saavutatud.
- 4) Kokkuvõtvate sõnaliste hinnangute kasutamise põhimõtted ning hinnangute andmise tingimused ja kord on alljärgnev:
 1. I trimestri lõpul annab klassijuhataja õpilasele kirjaliku kokkuvõtva hinnangu, mille aluseks on õpetajate tähelepanekud ja märkused ning vajadusel viib

klassijuhataja läbi arenguvestluse lapsevanemaga. Kokkuvõtvad hinnangud kirjeldavad õpilase arengut, õppetöös osalemist, pädevuste ja õpioskuste kujunemist ning teadmiste ja oskuste omandamist;

2. hinnanguid antakse järgmistele oskustele:

- lugemisoskus;
- suuline keelekasutus (kuulamine, kõnelemine);
- kirjutamine (kirjatehnika, kirjalik tekstilooe, õigekeelsus);
- arvutamine (orienteerumine arvudes, geomeetrised kujundid, tekstülesanded);
- käelised tegevused;
- sotsiaalsed oskused;
- käitumine;
- hoolsus.

14.4 Kokkuvõttev hindamine ja järgmise klassi üleviimine põhikoolis

- 1) Kose Gümnaasiumi põhikoolis hinnatakse õpilase ainealaseid oskusi ja käitumist (sealhulgas ka hoolsust) kokkuvõtvalt 3 korda õppeaastas.
- 2) Kokkuvõttev hindamine on trimestri jooksul saadud hinnete koondamine trimestrihinneteks ning enne viimase trimestri lõppu trimestrihinnete koondamine aastahinneteks.
- 3) Kokkuvõttev hinne ei ole hinnatava perioodi jooksul saadud hinnete aritmeetiline keskmine.
- 4) Kokkuvõtva hindamisena mõistetakse ka teadmiste ja oskuste tõendamist juhul, kui kool vastavalt § 15 lõikele 9 arvestab kooli õppekava välist õppimist või tegevust koolis õpetatava osana.
- 5) Õpilast ja vanemat teavitatakse kokkuvõtvatest hinnetest Stuudiumi kaudu.
- 6) 1. klassis kasutatakse kokkuvõtva hindamisena esimesel trimestril kirjeldavate sõnaliste kokkuvõtvate hinnangute andmist, millel ei ole numbrilist ekvivalenti. Kokkuvõtvas hinnangus on selgelt kajastatud, kuid võrd taotletud õpitulemused on saavutatud.
- 7) Kui õppeaine trimestrihinne või –hinnang on jäänud andmata („MH“) ja õpilane ei ole kasutanud võimalust järele vastata, hinnatakse aastahinde või -hinnangu väljapanekul vastaval trimestril omandatud teadmised ja oskused vastavaks hindele „nõrk“ või antakse tulemustele samaväärne sõnaline hinnang.
- 8) Õpilasele, kelle trimestrihinne on „puudulik“ või „nõrk“, kellele on antud samaväärne sõnaline hinnang või on jäetud hinne välja panemata (tähistatud Stuudiumi e-päevikus märkega „MH“), koostatakse selles õppeaines individuaalne õppekava või määratakse mõni muu tugisüsteem (nt logopeediline abi, õpiabirühm jm) vastavalt kooli õppekavas sätestatud, et aidata omandada nõutavad teadmised ja oskused.
- 9) Aastahinnete alusel otsustab õppenõukogu, kas viia õpilane järgmise klassi, jätta täiendavale õppetööle või klassikursust kordama. Õpilaste järgmise klassi üleviimise otsus tehakse enne viimase trimestri lõppu.
- 10) Õpilane, kelle aastahinded on vähemalt „rahuldavad“ viiakse õppenõukogu otsusega enne viimase trimestri lõppu üle järgmise klassi.
- 11) Õpilane jäetakse täiendavale õppetööle õppeainetes, milles tulenevalt trimestrihinnetest või –hinnangutest tuleks välja panna aastahinne „puudulik“ või „nõrk“. Täiendavale õppetööle jätmise otsustab õppenõukogu enne viimase trimestri lõppu. Aastahinne pannakse välja pärast täiendava õppetöö lõppu, arvestades selle tulemusi.

- 12) Õpilane, kes jäeti täiendavale õppetööle viiakse õppenõukogu otsusega üle järgmisse klassi pärast täiendava õppetöö lõppu.
- 13) Õppenõukogu põhjendatud otsusega võib jätta õpilase klassikursust kordama, kui õpilasel on kolmes või enamis õppeaines aastahinne „puudulik” või „nõrk”, täiendav õppetöö ei ole tulemusi andnud ning õppekavaga nõutavate õpitulemuste saavutamiseks ei ole otstarbekas rakendada individuaalset õppekava või muid koolis rakendatavaid tugisüsteeme. Õppenõukogu kaasab otsust tehes õpilase või tema seadusliku esindaja ning kuulab ära tema arvamuse.
- 14) 9. klassi õpilasele pannakse aastahinded välja enne lõpueksamite toimumist, välja arvatud õppeainetes, milles õpilane jäetakse täiendavale õppetööle.
- 15) Punktides 9 ja 11 sätestatud tähtaegu ei kohaldata õpilase suhtes, kellele on koostatud individuaalne õppekava, kus on ette nähtud erisused järgmisse klassi üleviimise ajas.

14.5 Kokkuvõttev hindamine ja järgmisse klassi üleviimine gümnaasiumis

- 1) Õpilase õpitulemusi hinnatakse kokkuvõtvalt kursusehinnetega viie palli süsteemis. Valikkursuste hindamisel võib kasutada kokkuvõtva kursusehindena lisaks hinnetele ka hinnanguid „arvestatud” ja „mittearvestatud”, neid hinnanguid ei teisendata viie palli süsteemi.
- 2) Kursusehinne ei ole kursuse jooksul saadud hinnete aritmeetiline keskmine.
- 3) Kui õpilane ei ole osalenud kursuse jooksul 30% õppetöös e on puudunud 35 ainetunnist 11 tundi, on ta kohustatud sooritama kursusehinne saamiseks arvestuse kogu kursuse materjali ulatuses. Arvestus viiakse läbi 10 tööpäeva jooksul peale kursuse lõppu. Täpse aja määrab aineõpetaja.
- 4) Aineõpetajal on õigus oma aine kursusel, vastavalt aine spetsiifikale, määrata oma tingimused aine läbimiseks. Vastavad nõudmised peab aineõpetaja õpilastele teatavaks tegema kursuse esimeses tunnis ning fikseerima need Studiumi päevikus esimese tunni sissekande juures.
- 5) Gümnaasiumi õpilane jäetakse täiendavale õppetööle 10., 11. ja 12. klassis õppeainetes, milles kursuse jooksul saadud hinnete alusel tuleks välja panna kursusehinne „puudulik” või „nõrk”. Täiendavale õppetööle jätmise otsustab kooli õppenõukogu.
- 6) 10. ja 11. klassi õpilane, kellel on õppeaasta lõpuks kõik läbitud kursused hinnatud vähemalt hindega „rahuldav”, viiakse õppenõukogu otsusega üle järgmisse klassi.
- 7) 10. ja 11. klassi õpilane, kes jäeti täiendavale õppetööle, viiakse õppenõukogu otsusega üle järgmisse klassi pärast täiendava õppetöö lõppu, arvestades selle tulemusi.
- 8) 10. ja 11. klassi õpilane, kellel on ka pärast täiendavat õppetööd ühes või enamis õppeaines 50% või enam kursustest hinnatud hindega „puudulik” või „nõrk”, arvatakse koolist välja.
- 9) Kui 12. klassi õpilane ei soorita täiendavat õppetööd ja positiivset kooliastmehinnet pole võimalik välja panna, ei saa lõpetada gümnaasiumit ning õpilane arvatakse koolist välja.
- 10) Kursusehinnete alusel pannakse välja kooliastmehinded viie palli süsteemis. Valikkursuste hindamisel võib kooliastmehindena kasutada hinnanguid „arvestatud” ja „mittearvestatud”, neid hinnanguid ei teisendata viie palli süsteemi.
- 11) Kooliastmehinne ei ole kursusehinnete aritmeetiline keskmine.

- 12) Kokkuvõtva hindamisena mõistetakse ka teadmiste ja oskuste tõendamist juhul, kui kool vastavalt „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse” § 17 lõikele 4 arvestab kooli õppekava välist õppimist või tegevust koolis õpetatava osana.
- 13) Individuaalse õppekava järgi õppiv õpilane viiakse üle järgmisesse klassi vastavalt tema õppeplaanile.
- 14) Gümnaasiumist arvatakse õpilane välja, kui õpilane ei täida nominaalse õppeaja jooksul gümnaasiumi lõpetamise tingimusi ja tema õppeaega ei ole individuaalse õppekava kohaselt pikendatud (nominaalne õppeaeg gümnaasiumis on kolm aastat).
- 15) Õpilase koolist väljaarvamise otsuse teeb direktor.

14.6 Käitumise ja hoolsuse hindamine

Nõuded põhikooli õpilase käitumisele on esitatud Kose Gümnaasiumi kodukorras.

- 1) Käitumise (sealhulgas hoolsuse) hindamise eesmärk on suunata õpilast järgima üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme, täitma kooli kodukorra nõudeid ning motiveerida õpilast hoolikalt täitma õppeülesandeid.
- 2) Õpilane saab tagasisidet oma käitumisele ja hoiakutele ainetunnis, nii õpetajalt kui vastastikuse hindamise kaudu kaaslastelt.
- 3) Ootused õpilase käitumisele ning kooli tegevused õpilase mitteootuspärase käitumise ilmnemisel on kehtestatud kooli kodukorras.
- 4) Põhikoolis hinnatakse käitumist igal trimestril.
- 5) Gümnaasiumiastmes hinnatakse käitumist 3. trimestri viimasel nädalal.
- 6) Käitumishinde panemisel lähtutakse kooli kodukorra reeglitest, üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnormidest ning põhjuseta puudunud ja hilinetud tundide arvust. Käitumishinne sisaldab õpilase suhtumist õppetöösse, distsiplineeritust, järjekindlust õppeülesannete ja endale võetud kohustuste täitmisel.
- 7) Aineõpetajad fikseerivad käitumishinde Stuudiumi päevikus. Klassijuhataja arvamusel on otsustav kaal käitumishinde määramisel.
- 8) Käitumishinne ei kajasta teadmisi.

14.6.1 Käitumise hindamine

- 1) Käitumist hinnatakse hinnetega „eeskujulik“, „hea“, „rahuldav“ ja „mitterahuldav“ ja vajadusel lisatakse pikem kommentaar.
- 2) Käitumishindega „eeskujulik“ hinnatakse õpilast, kellele üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnormide järgimine on harjumuspärane igas olukorras, kes täidab kooli kodukorra nõudeid eeskujulikult ja järjepidevalt.
- 3) Käitumishindega „hea“ hinnatakse õpilast, kes järgib üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme ning täidab kooli kodukorra nõudeid.
- 4) Käitumishindega „rahuldav“ hinnatakse õpilast, kes üldiselt järgib üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme ning täidab kooli kodukorra nõudeid, kuid kellel on esinenud eksimusi.

- 5) Käitumishindega „mitterahuldav” hinnatakse õpilast, kes ei täida kooli kodukorra nõudeid, ei allu õpetajate nõudmistele ega järgi üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme. Õpilase käitumise võib hinnata „mitterahuldavaks” ka üksiku õigusvastase teo või ebakõlbelise käitumise eest. Klassijuhataja toob tunnistusel välja põhjenduse(d), mille põhjal on käitumine hinnatud „mitterahuldavaga“. Aineõpetaja kirjutab Stuudiumis kommentaari, miks käitumine on hinnatud „mitterahuldavaga“.

14.6.2 Hoolsuse hindamine

- 1) Hoolsushindega „eeskujulik” hinnatakse õpilast, kes suhtub õppeülesannetes alati kohusetundlikult, õpib kõiki õppeaineid võimetekohaselt, on õppeülesannete täitmisel töökas ja järjekindel ning ilmutab omaalgatust.
- 2) Hoolsushindega „hea” hinnatakse õpilast, kes suhtub õppeülesannetes alati kohusetundlikult, on töökas ja järjekindel õppeülesannete täitmisel, hoolikas ning õpib võimetekohaselt.
- 3) Hoolsushindega „rahuldav” hinnatakse õpilast, kes üldiselt täidab oma õppeülesandeid, kuid ei ole piisavalt töökas ja järjekindel õppeülesannete täitmisel ega õpi oma tegelike võimete kohaselt.
- 4) Hoolsushindega „mitterahuldav” hinnatakse õpilast, kes ei õpi võimetekohaselt, suhtub õppeülesannetes lohakalt ja vastutustundetult. Aineõpetaja kirjutab Stuudiumis kommentaari, miks hoolsus on hinnatud „mitterahuldavaga“.

14.7 Hinnete ja hinnangute vaidlustamine

- 1) Õpilasel ja tema seaduslikul esindajal on õigus kokkuvõtvaid hindade vaidlustada kümne päeva jooksul pärast hinde teada saamist, esitades kooli direktorile kirjalikult vastava taotluse koos põhjendustega.
- 2) Hinde vaidlustamise korral teeb kooli direktor otsuse ja teavitab sellest taotluse esitajat kirjalikult viie tööpäeva jooksul otsuse vastuvõtmise päevast alates.
- 3) Hinnete ja hinnangute vaidlustamine ning vaidemenetlus toimub „Haldusmenetluse seaduses“ § 71 - § 87 sätestatud kohaselt.

15. JÄRELEVASTAMISE JA JÄRELTÖÖDE SOORITAMISE KORD

- 1) Koolis järgitakse põhimõtet, et õpilaste soovi õppida tuleb toetada kogu aeg ning eriti toetatakse õppimist, mis püüdleb senisest parema tulemuse suunas.
- 2) Kui kirjalikku või praktilist tööd, suulist vastust (esitust), praktilist tegevust või selle tulemust on hinnatud hindega „puudulik” või „nõrk” või on hinne jäänud panemata (Stuudiumis tähistatud märgiga „!“), antakse õpilasele võimalus järelevastamiseks või järeltöö sooritamiseks.
- 3) Järelevastamine ja järeltööde sooritamine toimub aineõpetaja poolt määratud perioodi jooksul õpilase ja õpetaja vahelisel kokkuleppel, mis on fikseeritud puuduliku hinde kommentaari lahtris Stuudiumis.

- 4) Kui aineõpetaja poolt määratud perioodi jooksul ei ole positiivselt sooritamata töö mõjuvate põhjusteta vastatud või õpetajale pole erandolukorrast teada antud, muudetakse Stuudiumis märges „1” hindeks „1”.
- 5) Järele vastatud töö tulemus märgitakse Stuudiumis mitterahuldava hinde järele kaldkriipsu taha. Järelevastatud tegemata töö puhul asendatakse hüüumärk Stuudiumis hindega.
- 6) Kui gümnaasiumi õpilane ei ilmu aineõpetajaga kokku lepitud ajal järeltööd sooritama ning pole erandolukorrast teada andnud, siis ei pea õpetaja enam uut järeltöö aega võimaldama.
- 7) Järelevastamine ja järeltöö loetakse sooritatuks kui järelevastamise või järeltöö käigus saadud hinne on vähemalt „rahuldav“.
- 8) Kui 10., 11. või 12. klassi õpilasel pole kursuse lõpus võimalik õpitulemusi hinnata vähemalt hindega „rahuldav”, hinnatakse kursus „mitterahuldava“ hindega või jäetakse kursusehinne välja panemata ja tähistatakse Stuudiumis märkega „MH“.
- 9) Mitterahuldavaid kursusehindeid või hindamata kursuseid vastatakse gümnaasiumiastmes järele täiendaval õppetööl, mida sooritatakse üldjuhul juunis. Juhul, kui mitterahuldava kursusehinde põhjuseks on pikem põhjendatud puudumine, on õpilasel võimalus esitada gümnaasiumiastme õppejuhile avaldus, taotlemaks kursusehinde jooksvat parandamist kursuse arvestustööga, mis reeglina sooritatakse kümne tööpäeva jooksul pärast kursuse lõppu.
- 10) 12. klassi õpilasele antakse täiendava õppetöö võimalus eksamiperioodi ajal ja kooliastmehinne pannakse välja pärast täiendava õppetöö sooritamist.
- 11) Põhikooli õpilasele, kelle trimestrihinne on „puudulik” või „nõrk”, kellele on antud samaväärne sõnaline hinnang või on jäetud hinne välja panemata („MH“), koostatakse selles õppeaines individuaalne õppekava või määratakse mõni muu tugisüsteem. Ettepaneku tugisüsteemi valikuks teeb aineõpetaja ja esitab selle haridusliku erivajadusega õpilase õppe koordineerijale kinnitamiseks.
- 12) Põhikooli õpilane jäetakse täiendavale õppetööle õppeainetes, milles tulenevalt trimestrihinnetest või -hinnangutest tuleks välja panna aastahinne „puudulik” või „nõrk” või samaväärne sõnaline hinnang.
- 13) Täiendav õppetöö viiakse läbi pärast viimase trimestri lõppu, välja arvatud 12. klassis, kus täiendav õppetöö viiakse läbi eksamiperioodil.
- 14) Täiendava õppetöö raames täidab põhikooli õpilane õpetaja vahetul juhendamisel spetsiaalseid õppeülesandeid, et omandada õppekavaga nõutavad teadmised ja oskused.
- 15) Gümnaasiumi õpilase täiendav õppetöö viiakse läbi arvestusega, et suurem osakaal on õpilase iseseisval õppel kui õpetaja vahetul juhendamisel.
- 16) Täiendava õppetöö tulemusi kontrollitakse ja hinnatakse. Täiendava õppetöö hinded kantakse e-päevikusse.
- 17) Täiendava õppetöö kestvuse ja õppeülesanded määrab aineõpetaja lähtudes rakendatud õpiabi tulemuslikkuse analüüsist ja täiendava õppetöö rakendamise vajalikkuse pedagoogilisest põhjendusest.
- 18) Õpetaja koostab õpilasele täiendõppe töökava, arvestades, et põhiharidust omandavale õpilasele on tagatud vähemalt kümne järjestikuse nädala pikkune puhkus kõigist õppe ja eksamitega seotud tegevustest. Gümnaasiumi õpilase täiendõppe kestvuse kooskõlastab õpetaja õpilasega ja vähemalt kümne järjestikuse nädala pikkust puhkuse kestvust ei pea arvestama.
- 19) Pärast täiendava õppetöö lõppu pannakse välja aastahinne, kursusehinne või kooliastmehinne, arvestades täiendava õppetöö tulemusi.
- 20) Kui põhikooli õpilane ei soorita täiendavat õppetööd, otsustab õppenõukogu õpilasele edasise õpiabi osutamise ja järgmisse klassi üleviimise.

- 21) Kui gümnaasiumi 10. ja 11. klassi õpilane ei soorita täiendavat õppetööd ja tal on ühes või enamais õppeaines 50% või enam kursustest hinnatud hindega „puudulik” või „nõrk”, arvatakse õpilane koolist välja. Õpilase koolist väljaarvamise otsuse teeb direktor.

16. PÕHIKOOLI LÕPETAMINE

- 1) Põhikooli lõpetab õpilane, kellel põhikooli lõputunnistusele minevad kokkuvõtavad hinded on vähemalt „rahuldavad”, kes on kolmandas kooliastmes sooritanud loovtöö ning kes on sooritanud vähemalt rahuldava tulemusega eesti keele eksami, matemaatikaeksami ning ühe eksami omal valikul (inglise keel, vene keel, geograafia, bioloogia, keemia, füüsika, ajalugu, ühiskonnaõpetus).
- 2) Põhikooli lõpetanuks võib õpilase või tema seadusliku esindaja kirjaliku avalduse alusel ja õppenõukogu otsusega pidada ning põhikooli lõputunnistuse anda õpilasele:
 - kellel on üks nõrk või puudulik eksamihinne või õppeaine viimane aastahinne;
 - kellel on kahes õppeaines kummaski üks nõrk või puudulik eksamihinne või õppeaine viimane aastahinne.
- 3) Haridusliku erivajadusega õpilasele, kellel kooli õppekavaga või nõustamiskomisjoni soovitusel individuaalse õppekavaga on vähendatud või asendatud Kose Gümnaasiumi õppekavas sätestatud taotletavaid õpitulemusi, on lõpetamise aluseks kooli või individuaalses õppekavas määratud õpitulemuste saavutus. Haridusliku erivajadusega õpilasel on õigus sooritada põhikooli lõpueksamid koolieksamina. Sellisel juhul lähtub kool eksami vormi määramisel ja eksamitöö sisu koostamisel õpilase individuaalses õppekavas sätestatust.
- 4) Õpilane, kelle õppekeel ei ole eesti keel, kes õpib keelekümblusklassis või kes asus eesti õppekeelega koolis või klassis õppima viimase kuue õppeaasta jooksul, võib lõikes eesti keele eksami asemel sooritada eesti keele teise keelena eksami.
- 5) Varem välisriigis õppinud õpilane, kes on enne lõpueksamite toimumist Eestis põhikoolis õppinud kuni kolm järjestikust õppeaastat ning kellele on eesti keele õppimiseks koostatud individuaalne õppekava, võib eesti keele või eesti keele teise keelena eksami sooritada temale koostatud individuaalse õppekava põhjal ettevalmistatud koolieksamina.
- 6) Põhikooli lõpetanuks peetakse eksterni, kes on sooritanud põhikooli lõpueksamid ning aineksamid nendes õppeainetes, milles tal puuduvad põhikooli lõputunnistusele kantavad hinded või milles tal ei ole tõendatud teadmisi ja oskusi varasemate õpi- ja töökogemuste arvestamise kaudu. Eksterni ei hinnata kehalises kasvatuses, käsitöös ja kodunduses ning tehnoloogiaõpetuses. Kooli lõpetamisel eksternina võimaldatakse lõpetajale kooli poolt juhendatud õppetegevust kokku vähemalt 15 arvestusliku õppetunni ulatuses. Muus osas toimub õppimine iseseisvalt.

17. GÜMNAASIUMI LÕPETAMINE

- 1) Gümnaasiumi saab lõpetada õpilane:
 - kelle kooliastmehinded on vähemalt rahuldavad või valikkursuste puhul rahuldavad või arvestatud;
 - kes on sooritanud õppeaine kohustuslikule mahule vastavad eesti keele või lõikes 4 sätestatud tingimustel eesti keele teise keelena, matemaatika ja võõrkeele (inglise, prantsuse, vene või saksa keeles) riigieksamid;
 - kes on sooritanud vähemalt rahuldavale tulemusele gümnaasiumi koolieksami;

- kes on sooritanud gümnaasiumi jooksul õpilasuurimuse või praktilise töö, välja arvatud kooli lõpetamisel eksternina.
- 2) Võõrkeele riigieksami asemel võib sooritada vähemalt B1 keeleoskuse tasemel järgmistest rahvusvaheliselt tunnustatud eksamitest:
- *Preliminary English Test (PET)* B1-tase (inglise keel);
 - *First Certificate in English (FCE)* B2-tase (inglise keel);
 - *Certificate in Advanced English (CAE)* C1-tase (inglise keel);
 - *Certificate of Proficiency in English (CPE)* C2-tase (inglise keel);
 - *The International English Language Testing System (IELTS)* vähemalt 4,0 punkti (inglise keel);
 - *Test of English as a Foreign Language (TOEFL) iBT* vähemalt 57 punkti (inglise keel);
 - *Pearson Test of English General (PTE General)* – vähemalt Level 2 (inglise keel);
 - *DALF* C1-tase (prantsuse keel);
 - *Goethe-Zertifikat* C1-tase (saksa keel);
 - *Goethe-Zertifikat* C2-tase (saksa keel);
 - *TestDaF (TDN3)* (saksa keel);
 - *TestDaF (TDN4)* (saksa keel);
 - *TestDaF (TDN5)* (saksa keel);
 - *Österreichisches Sprachdiplom Zertifikat B1* (saksa keel);
 - *Österreichisches Sprachdiplom B2 Mittelstufe Deutsch* (saksa keel);
 - *Österreichisches Sprachdiplom C1 Oberstufe Deutsch* (saksa keel);
 - Saksa I astme keelediplomi eksam B1-tase (saksa keel).
- 3) Koolieksam on sooritatud rahuldavalt, kui saavutatud on vähemalt 50 protsenti maksimaalsest tulemusest.
- 4) Õpilased, kes on gümnaasiumis õppinud eesti keelt teise keelena, õpilased, kes on lõpetanud põhikooli vene või muu õppekeelega koolis või klassis ja on asunud õppima eesti õppekeelega gümnaasiumisse või gümnaasiumiklassi, ning õpilased, kes on vene või muu õppekeelega gümnaasiumist või gümnaasiumiklassist asunud õppima eesti õppekeelega gümnaasiumisse või gümnaasiumiklassi, võivad valida, kas sooritavad eesti keele või eesti keele teise keelena riigieksami.

17.1 Koolieksami korraldus

Eksami võivad õpilased valida kõikide õppeainete hulgast (välja arvatud riigieksami ained), mida on gümnaasiumis läbitud vähemalt 105 tundi.

Eksam koosneb kahestksamipoolest:

1. kirjalik paberkandjal eksamiosa, mis kontrollib õpilase faktiteadmisi vastavates ainetes, vastamisel lisamaterjale kasutada ei tohi;
2. probleemülesanne, mille lahendamise võtetele, vahenditele ning kasutatavatele allikatele ei ole seatud piiranguid, vastus vormistatakse arvutis ja õpilane esitleb oma tööd komisjonile 5 minuti jooksul pärast teise osa lõppu.

Eksam kestab 4 tundi: 120 minutit esimene pool ja 120 minutit teine pool. Kaheksamipoole vahel on vaheaeg 30 minutit.

Eksamitöö koos hindamisjuhenditega koostab vastava aine õpetaja ja selle kinnitab direktor. Eksamitöö punktide kogusumma on 200 punkti, millest esimene osa annab 100 punkti ja teine

100 punkti.

17.1.1 Koolieksami hindamine, hinde vaidlustamine, järeleksami ülesehitus

1. Esimese eksamipoolle ülesannete juurde on märgitud mitu punkti ülesande õige soorituse eest on võimalik saada. Teise eksamipoolle probleemülesandega on kaasas konkreetse ülesande hindamisjuhend, mida komisjon kasutab punktide määramisel. Hindamisjuhend kirjeldab väga head sooritust.
2. Koolieksamitöid hindab kooli direktori käskkirjaga kinnitatud vähemalt 4 liikmeline eksamikomisjon vastavalt hindamisjuhendile. Hinnatakse mõlemat ülesannet eraldi. Hindamisel tekkinud eriarvamused fikseeritakse ja vajadusel kaasatakse koolivälised eksperdid, kelle antud eksperthinnang lisatakse hindamisprotokollile.
3. Lõpphinne kujuneb punktide alusel kahe eksamipoolle peale kokku (maksimaalselt 200 punkti) ja arvutatakse 5 palli süsteemi hindeks vastavalt Kose Gümnaasiumi õppekavas olevale hindamisjuhendile.
4. Koolieksami tulemuste kohta võib esitada apellatsiooni kooli direktorile viie tööpäeva jooksul peale tulemuste teatavaks tegemist. Esitatud vaided vaatab läbi direktori poolt moodustatud apellatsioonikomisjon 5 tööpäeva jooksul pärast vaide avaldamist. Kose Gümnaasiumi juhtkond teatab avalduse esitajale kirjalikult oma otsusest eksamitulemuse muutmise/mittemuutmise kohta.
5. Eksami ebaõnnestumise korral on õpilasel võimalus sooritada järeleksam, mille koostab vastava aine õpetaja ja mis kontrollib eksaminandi faktiteadmisi testi vormis. Järeleksam on kirjalik ja kestab vaheajata 180 minutit. Järeleksamil allikate ja tehniliste vahendite kasutamine ei ole lubatud.

18. ÕPILASTE JA VANEMATE TEAVITAMISE JA NÕUSTAMISE KORRALDUS

Õpilaste ja vanemate teavitamine toimub kooli kodukorras sätestatud kordade kohaselt.

Klassi- või aineõpetajad jälgivad põhikooli õpilase arengut ja toimetulekut koolis ning vajaduse korral kohandavad õpet vastavalt õpilase vajadustele. Õpilase võimete ja annete kõrgeimale võimalikule tasemele arendamiseks selgitatakse põhikoolis välja õpilase individuaalsed õpivajadused, valitakse sobivad õppemeetodid ning korraldatakse diferentseeritud õpet. Põhikool tagab õpilasele, kellel tekib ajutine mahajäämus eeldatavate õpitulemuste saavutamisel, täiendava pedagoogilise juhendamise väljaspool õppetunde.

Põhikoolis nõustatakse vajaduse korral õpilase vanemat õpilase arengu toetamises ja kodus õppimises. Õpilast ja vanemaid teavitatakse edasiõppimisvõimalustest ning tagatakse õpilastele karjääriteenuste (karjääriõpe, -info või -nõustamine) kättesaadavus. Peamised õppeteemad, vajalikud õppevahendid, hindamise korraldus ja planeeritavad üritused tehakse õpilasele teatavaks õppeveerandi või poolaasta algul.

Gümnaasiumis on õpilasel võimalus saada õppekorralduse kohta infot ja nõuandeid. Gümnaasiumis on korraldatud õpilaste teavitamine edasiõppimisvõimalustest ja tööturu

üldistest suundumustest ning on tagatud karjääriteenuste (karjääriõpetus, -info või -nõustamine) kättesaadavus.

19. ÕPILASTE JUHENDAMISE JA HARIDUSLIKE ERIVAJADUSTEGA ÕPILASTE ÕPPEKORRALDUSE JA ÕPPE KORRALDAMISE PÕHIMÕTTED PÕHIKOO LIS

19.1 Üldalused

Haridusliku erivajadusega õpilase õppe korraldamisel lähtutakse kaasava õppe põhimõtetest, mille kohaselt üldjuhul õpib haridusliku erivajadusega õpilane tavaklassis. Kooli põhimääruses sätestatu kohaselt on koolis võimalused rakendada hariduslike erivajadustega õpilastele õppe paremaks korraldamiseks ka erinevaid rühmi ja klasse.

Direktor on määranud haridusliku erivajadusega õpilase õppe koordineerijaks õppealajuhataja, kelle ülesandeks on haridusliku erivajadusega õpilase õppe ja arengu toetamiseks vajaliku koostöö korraldamine tugispetsialistide, andekate õpilaste juhendajate ja õpetajate vahel. Õppealajuhataja toetab ja juhendab õpetajat haridusliku erivajaduse väljaselgitamisel ning teeb õpetajale, vanemale ja direktorile ettepanekuid edaspidiseks pedagoogiliseks tööks, koolis pakutavate õpilase arengut toetavate meetmete rakendamiseks või täiendavate uuringute läbiviimiseks, tehes selleks koostööd õpetajate ja tugispetsialistidega.

Kui õpilase hariduslik erivajadus tuleneb tema andekusest, tagatakse talle individuaalse õppekava rakendamine ning vajaduse korral täiendav juhendamine aineõpetajate poolt või teiste vastava valdkonna spetsialistide haridusprogrammide või teiste haridusasutuste poolt.

Meetme rakendamise perioodil jälgivad õpilasega tegelevad õpetajad ja tugispetsialistid õpilase arengut ja toimetulekut. Meetmete rakendamise tulemuslikkuse hindamiseks kirjeldavad kõik meetme rakendamisel osalenud õpetajad ja tugispetsialistid vähemalt kord õppeaastas õpilase arengut ja toimetulekut ning esitavad omapoolsed soovitused. Meetmete rakendamise perioodi lõpul hindab õppealajuhataja koostöös õpetajate ja tugispetsialistidega meetme tulemuslikkust ning teeb ettepanekud vanemale ja vajaduse korral kooli direktorile edasisteks tegevusteks: meetme rakendamise lõpetamine; meetme rakendamise jätkamine samal või tõhustatud viisil; meetme vahetamine või muu meetme lisamine; täiendavate uuringute teostamine, eriarsti, erispetsialisti või nõustamiskomisjoni poole pöördumise soovitamine.

Haridusliku erivajaduse tuvastamiseks läbiviidud pedagoogilis-psühholoogilise hindamise tulemused, õpetajate täiendavad tähelepanekud ja soovitused õpilase tugevate ja arendamist vajavate külgede kohta, kooli tugispetsialistide soovitused, testimiste ja uuringute tulemused ning koolivälise nõustamismeeskonna soovitused õppe korraldamiseks ja sellest tulenevalt õpilasele rakendatud meetmed dokumenteeritakse haridusliku erivajadusega õpilase arengu ja

toimetuleku jälgimiseks koostatud individuaalse arengu jälgimise kaardil. Individuaalse arengu jälgimise kaardi koostamise ja täitmise eest vastutavad isikud koolis määrab direktor.

19.2 Tugimeetmete rakendamine koolis

Esmaseks HEV õpilase märkajaks koolis on klassiõpetajad, aineõpetajad ja klassijuhatajad. HEV õpilased selgitatakse esmalt kooli poolt välja õppeaasta alguses kaasates olemasoleva tugivõrgustiku liikmed või antakse koolile teada väljastpoolt kooli, kas koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel, eriarsti poolt väljastatud tõendi või teatise kaudu, mis selgitab õpilase tervislikku seisundit.

Tööd HEV õpilastega koordineerib HEV koordineerija koostöös väljakujunenud tugisüsteemide meeskonnaga: aineõpetajad, klassijuhatajad, logopeed, psühholoog, sotsiaalpedagoog, kooliõde, koolijuht, lastekaitsepspecialist. HEV koordineerija kutsub üldjuhul kokku ümarlaud, teeb ettepanekuid õpetajatele, lastevanematele kooli poolt pakutavate erinevate tugimeetmete rakendamiseks või nendele järgnevate uuringute läbiviimiseks.

Tugimeetmete rakendamine toimub kolmel tasandil:

I tasand – tegevused hõlmavad kõiki lapsi (märkamine ja esmane sekkumine).

Esialgse lapse individuaalse arengu toetamise võimalusteks koolis on:

- õppetöö diferentseerimine ja individualiseerimine klassis;
- õpilase tunniväline abistamine (järeleaitamine, konsultatsioonid);
- koostöö lapsevanemaga, arenguvestlused;
- võimetekohase huvitegevuse soovitamine;
- õppimine tasemerühmades (III kooliaste).

II tasand - hõlmab tegevusi arenguliste ja hariduslike erivajadustega õpilastega kooli tasandil (tugispetsialistide kaasamine).

Erivajaduste täpsustamine toimub koolis HEV koordineerija juhtimisel. Avatakse „Õpilase individuaalse arengu jälgimise kaart”.

Hariduslike erivajaduste väljaselgitamiseks kasutatakse:

- pedagoogilis-psühholoogilist hindamist;
- erinevates tingimustes lapse käitumise korduvat ja täpsemat vaatlust;
- last ja tema kasvukeskkonda puudutava lisateabe koondamist;
- lapse meditsiinilisi uuringuid;
- logopeedilisi/ eripedagoogilisi uuringuid jne.

Pedagoogilis-psühholoogilise uuringu tulemustest teevad klassijuhataja, aineõpetajad ja teised kooli spetsialistid kokkuvõtte õpilase tugevatest ja arendamist vajavatest külgedest ning annavad soovitusel edaspidiseks pedagoogiliseks tööks ja tugiteenuste rakendamiseks. HEV

õpilaste õppe ümarlaud teeb õpilase individuaalse jälgimise kaardi alusel otsuse tugiteenuste määramiseks.

Sellel tasandil koolis rakendatavateks tugiteenusteks on:

- õpiabi rühmatunnid (1.-6.kl);
- õpiabi rühmatunnid logopeedilise abi osutamiseks (1.-9.kl.);
- sotsiaalpedagoogi ja psühholoogi nõustamine sotsiaalse tegevusvõime ja toimetuleku toetamiseks (1.- 12. kl) – käitumise (tegevuse) tugikava koostamine;
- individuaalne õppekava (1.- 12. kl);
- individuaalsed tunnid;
- III kooliastmes õppimine tasemerühmades;
- tugisiku ja/või abiõpetaja kaasamine õppetundi;
- koduõpe.

Meetmete rakendamise tulemuslikkuse hindamiseks kirjeldavad kõik meetme rakendamisel osalenud õpetajad ja tugispetsialistid vähemalt kord õppeaastas õpilase arengut ja toimetulekut ning esitavad omapoolsed soovitused. Meetmete rakendamise perioodi lõpul hindab HEV haridusliku erivajadusega õpilase õppe koordineerija koostöös õpetajate ja tugispetsialistidega meetme tulemuslikkust ning teeb ettepanekud vanemale ja vajaduse korral kooli direktorile edasisteks tegevusteks. Tugiteenuse rakendamise tulemuslikkuse kohta teeb HEV õpilaste õppe komisjon kokkuvõtte vähemalt kord õppeaastas (õppeaasta lõpus) ja kannab otsuse õpilase individuaalse arengu kaardile.

Lähtuvalt eelnevast kavandatakse edasised tegevused:

- tugiteenuste lõpetamine;
- tugiteenuse jätkamine samal või tõhustatud viisil;
- täiendavate uuringute teostamine;
- tugiteenuste vahetamine või muu teenuse lisamine;
- ettepanek koolivälise nõustamismeeskonna nõustamisele suunamiseks;
- täiendav õppetöö;
- klassikursuse kordama jätmise (põhikooli õpilaste puhul), kui täiendav õppetöö ei ole andnud tulemusi ja individuaalset õppekava ei ole otstarbekas rakendada vm.

III tasand – hõlmab tegevusi arenguliste ja hariduslike erivajadustega lastega pärast täiendavaid uuringuid väljaspool haridusasutust.

Kui koolis rakendatud tugiteenused ei osutunud tulemuslikuks, viiakse läbi täiendav uuring, mis toimub valdavalt meditsiiniuasutuses arstide osalusel. Uuringu tulemused võivad olla aluseks õpilase koolivälise nõustamismeeskonna nõustamisele suunamiseks, et:

- täpsustada õppekava;
- rakendada koduõpet tervislikel põhjustel;
- tõhustatud või erituge;

- väikeklass;
- rakendada individuaalset õppekava vähendatud õpitulemustega;
- määrata eriklassi või vastava spetsiaalsusega erikooli jms.

Koolivälise nõustamismeeskonna soovitude alusel jätkub eriõpetuse ja tugiteenuste rakendamine. Arengukeskkonna kujundamisel arvestatakse koolivälise nõustamismeeskonna ja uuringus osalenud spetsialistide soovitusi.

19.3 Andekas õpilane ja erivajadus

Andeka õpilase väljaselgitamisele ja erivajadusele pööravad tähelepanu aineõpetajad, ringijuhid, tugisüsteemi spetsialistid, klassijuhatajad ja juhendajad.

Ainetundides kasutatakse keerukama raskusastmega ja ainekava laiendavaid ülesandeid, õppetöö diferentseerimist. Võimalused ainetundides: õpilane suunatakse omandatud materjali rakendama ja näiteid välja töötama ning tasemelt tugevamaid ja loovuse rakendamist nõudvaid ülesandeid lahendama.

Õpetaja edastab infot õpilastele väljaspool kooli toimuvatest ainealastest üritustest ja olümpiaadidest ning suunab õpilasi koolivälistest tegevustest osa võtma.

Tunnivälise tegevuse võimalused on:

- individuaalsed konsultatsioonid ja ainetunnid;
- aineringid;
- projektides osalemine;
- ettevalmistav töö aineolümpiaadideks, konkurssideks;
- õpitoad;
- teaduskool;
- iseseisev töö raamatukogus või juhendaja juures;
- lisalektüüri lugemine populaarteaduslikest raamatutest, teaduskirjandusest ja perioodikast;
- huvikoolide tööst osavõtmine (muusikakool, kunstikool, spordikool).

Andekate õpilaste puhul rakendatakse vajadusel individuaalset õppekava.

20. INDIVIDUAALSE ÕPPEKAVA KOOSTAMINE VÕI MUU TUGISÜSTEEMI MÄÄRAMINE

20.1 Individuaalse õppekava rakendamine

- 1) Individuaalne õppekava koostatakse õpilasele, kelle eriline andekus, õpi- ja käitumisraskused, terviserikked, puuded või pikaajaline õpikeskkonnast eemal viibimine põhjustab olulisi raskusi töötada oma klassikaaslastega samal ajal samas ruumis või vastavale klassile koostatud töökava alusel.
- 2) Individuaalse õppekavaga määratakse vastavalt vajadusele:
 - kooli õppekavaga võrreldes vähendatud või kõrgendatud nõudeid õppesisule ja õpitulemustele ühes või mitmes aines või õppekava üldosa pädevuste osas;
 - erisused õppekorralduses;
 - õppevara, ruumi- ja inimressursi kaasamise vajadus ja põhimõtted.
- 3) Individuaalse õppekava koostamise võib algatada nii õpilane või tema seaduslik esindaja kui kooli HEV koordineerija.
- 4) Individuaalse õppekava koostamise algatamiseks esitab õpilane, alaealise õpilase puhul tema seaduslik esindaja vastavasisulise põhjendatud taotluse kirjalikult kooli direktorile.
- 5) Kooli direktor vaatab taotluse läbi hiljemalt 30 päeva jooksul taotluse esitamise päevast arvates ning vajadusel toetudes pedagoogilis-psühholoogilisele või meditsiinilisele uuringule, teeb otsuse rahuldada taotlus ja koostada õpilasele individuaalne õppekava või jätta taotlus rahuldamata.
- 6) Individuaalse õppekava koostamise ettepaneku teeb HEV koordineerija. Otsusest teavitatakse viivitamatult õpilast (esindajat) kirjalikult, tuues ära põhjused, mis tingivad individuaalse õppekava koostamise vajaduse.
- 7) Õpilasel (esindajal) on 10 tööpäeva jooksul, arvates päevast, millal ta nimetatud otsusest teada sai või oleks pidanud teada saama, õigus teavitada kooli kirjalikult oma keeldumisest individuaalse õppekava koostamiseks. Nimetatud keeldumise esitamisel lõpetab kool individuaalse õppekava koostamise menetluse.
- 8) Kooli direktor korraldab individuaalse õppekava koostamise hiljemalt 30 päeva jooksul vastava taotluse esitamisest
- 9) Individuaalse õppekava rakendamise otsuse kinnitab direktor käskkirjaga.

20.2 Õpiabi osutamine õpilasele ajutise õpiraskuse korral

20.2.1 Õpiabi osutamine trimestri sees

- 1) Trimestri sees rakendab õpetaja õpiabi kõigile õpilastele, kellele ta on üksikhindena pannud „1” või „2” või hinne on jäänud välja panemata.
- 2) Õpilase toetamiseks koolis on:

järeleaitamis- ja konsultatsioonitunnid – õpetaja poolt individuaalne või grupiviisiline nõustamine, mis tagab õpilase edasijõudmise. Igal õpetajal on vähemalt üks konsultatsioonitund nädalas. Konsultatsioonitundide ajad on kooli kodulehel ja aineõpetaja teavitab aegadest õpilast õppeveerandi algul Stuudiumi kaudu. Konsultatsioonis osalemise vajalikkuse otsustavad koostöös õpilane ja aineõpetaja;

 - **täiendavad diferentseeritud tunnitöö ja/või kodused ülesanded** – õpetaja annab õpilasele spetsiaalseid tegevusi, mis aitab üle saada ajutisest õpiraskusest;
 - **hindamise erisuste rakendamine** – õpetaja rakendab diferentseeritud hindamise põhimõtet.
- 3) 1.-9.klassi õpilase järeleaitamis- ja konsultatsioonitundides osalemise ja/või muude õpiülesannete vajadusest teavitab klassi- või aineõpetaja lapsevanemat Stuudiumi kaudu

- 4) 1.-4.klassi õpilasele, kellel ilmneb mahajäämus õppetöös või kelle kodused tööd on sageli tegemata, võib klassiõpetaja teha ettepaneku õpilase kaasamiseks pikapäevarühma.
- 5) 10.-12.klassi õpilased, kellel ilmneb mahajäämus õppetöös lepivad ise õpetajaga kokku konsultatsioonitundide ja järelevastamise aja ning viisi.

20.2.2 Õpiabi osutamine põhikooli õpilastele trimestri lõpus

- 1) Tugisüsteemide rakendamise ülesandeks trimestri lõpus on järjestikulise mitterahuldava trimestrihinde saamise vältimine, eelmise trimestri omandamata teadmiste ja oskuste järele vastamine ning õpilase toetamine uue materjali omandamisel.
- 2) Aineõpetaja esitab trimestri lõpus õppealajuhatajale kirjaliku analüüsi iga õpilase kohta, kes sai tema aines kokkuvõtvalt hinde „1”, „2” ,vastava hinnangu või jäi hindamata. Analüüs kirjeldab õpilasele seni osutatud õpiabi, annab hinnangu valitud meetodite tõhususele ja teeb ettepaneku individuaalse arenguplaani (abistamine ja nõustamine , kõrgendatud järelevalve tunnitöö ja koduste tööde osas, tõhusam tunnitöö jmt), täiendõppetunni ja/või muu koolis pakutava tugisüsteemi rakendamiseks.
- 3) Kõigile 1.-9. klassi õpilasele, kelle trimestrihinne on «puudulik» või «nõrk», kellele on antud samaväärne sõnaline hinnang või on jäetud hinne välja panemata, määratakse temale uue õppeveerandi alguses aineõpetaja ettepanekul sobiv õpiabi, et aidata omandada nõutavad teadmised ja oskused. Otsusest teavitab klassijuhataja lapsevanemat Stuudiumi kaudu.
- 4) Kui 1.-3.kooliastme õpilasel on kolm kuni viis „1” või „2”-e või on jäetud hindamata ühe trimestri jooksul, siis toimub õpitulemusvestlus, milles osalevad aineõpetajad, õpilane, tema klassijuhataja ja lapsevanem. Vestlus viiakse läbi järgneva trimestri kahel esimesel nädalal.
- 5) Kui 1.-3.kooliastme õpilasel on kuus ja enam „1” või „2”-e või on jäetud hindamata ühe trimestri jooksul, siis toimub õpitulemusvestlus, milles osalevad õpiabi- ja tugisüsteemide töörühm, õpilane, tema klassijuhataja ja lapsevanem. Vestluse käigus lepatakse kokku edasine tegevus. Vestlus viiakse läbi järgneva trimestri kahel esimesel nädalal.
- 6) Kui 1.- 9. klassi õpilasel tuleb hoolimata eelpool mainitud meetmete rakendamisest teist trimestrit järjest kolmes ja enamas õppeaines trimestrihindeks „1”, „2” või ta jääb hindamata, seatakse sisse õpilase vaatluse kaart.
- 7) Kaardi põhjal kogutud andmestikku analüüsivad koos logopeed, õpiabirühma õpetaja, õpilast õpetavad õpetajad, sotsiaalpedagoog ja kooli juhtkonna esindaja (õpiabi ja tugisüsteemide töörühm). Analüüsi põhjal teeb HEV koordineerija ettepaneku õppetöö tõhustamise või individuaalse õppekava koostamise või õpiabirühma suunamise või õpilase nõustamiskomisjoni suunamise kohta.

21. KARJÄÄRITEENUSTE KORRALDUS PÕHIKOO LIS JA GÜMNAASIUMIS

Karjääriteenust koolis osutab psühholoog ja huvijuht. Karjääriteenuse kaudu aidatakse õpilasel saada tuge, kui õpilane vajab abi või nõu:

- suuna või valikainete valikul,
- oma tuleviku ja karjääri planeerimisel,
- kui õpilane kahtleb oma valitud suuna sobivuses,

- oma õpingute ühildamisel töö või õppekavavälise tegevusega,
- statsionaarsest õppest mittestatsionaarsesse ülemineku kohta või kooli lõpetamiseks eksternina,
- individuaalsel õppekaval õppimise ja individuaalse õppekava taotlemise kohta,
- õppekavavälise tegevuse või õppimise otsimise kohta,
- eneseanalüüsi koostamisel,
- vestlusteks valmistumisel või gümnaasiumisse astumiseks.

Karjääriteenistuse hulka kuulub ka karjääri- ja tööteemalise kirjanduse soovitamine ning kataloogide tutvustamine õppeasutuste kohta, kus on võimalik jätkata õpinguid peale põhikooli või gümnaasiumi või kus saab õppida õppekavaväliselt.

22. ÕPETAJATE KOOSTÖÖ JA TÖÖ PLANEERIMISE PÕHIMÕTTED

- 1) Kooli juhib direktor, kelle ülesandeks on tagada kooli tulemuslik ja häireteta töö ning kodukord, juhtida õppe-, kasvatustegevust ning majandus- ja finantstegevust .
- 2) Kooli juhtkond e direksioon on direktori poolt moodustatud organ, mille koosseisu, ülesanded ja töökorra kinnitab direktor.
- 3) Õpetajad teevad koostööd ainerühmades, töögruppides ja õppenõukogus.
- 4) Koolis on kuus ainerühma:
 - algklasside ainerühm;
 - eesti keele ainerühm;
 - võõrkeelte ainerühm;
 - matemaatika ainerühm;
 - inimene, loodus ja ühiskond ainerühm;
 - oskus-ja andeainete a ainerühm;Ainekavade arenduse eest vastutavad ainerühmade juhatajad ning tööprotsessi kaasatakse kõik aineõpetajad.
- 5) Iganädalasel toimuvad juhtkonna koosolekud. Koosolekute otsused edastatakse õpetajatele protokollis (saadetakse õpetajatele hiljemalt koosolekule järgneva tööpäeva jooksul).
- 6) Kord kuus toimub juhtkonna poolt kokku kutsutud töökoosolek.
- 7) Õpetaja planeerib oma tööd töökavas.
- 8) Õpetaja töökava koostatakse põhikoolis hiljemalt kaks nädalat enne uue õppeveerandi algust ning gümnaasiumis enne uue kursuse algust. Õpetaja töökava on kõigile asjast huvitatutele, sh õpilastele kättesaadav uue kursuse või õppeveerandi esimesest päevast alates.
- 9) Õpetaja töökavad asuvad kooli serveris töökavade kaustas. Töökavade eest vastutavad serveri kaustas ainerühmade juhid.
- 10) Klassijuhataja töö planeerimise aluseks on kooli sündmuste plaan, õppe- ja kasvatustöö üldeesmärgid algavaks õppeaastaks ja konkreetse klassi kasvatuslikud vajadused.

23. KOOLI ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Kooli õppekava on muutuv ja arenev dokument. Kooli õppekava arenduse üldjuht on direktor, kes delegerib ülesandeid juhtkonna liikmetele ja õpetajate töö- või ainerühmadele. Ainekavade arenduse juhtideks on vastavate ainerühmade juhatajad, kes delegerivad ülesandeid vastavate ainete õpetajatele.

Ettepanekuid õppekava muudatusteks võivad teha kõik õpetajad, õpilasesindus, hoolekogu ja koolipidaja.